

Samen(werken) is niet alleen

Masterthesis over educatieve samenwerking tussen leerkrachten en ouders

in het primair onderwijs

naam: Grietje Feenstra

studentnummer: s2226030

master: onderwijskunde PAMAOK019B (OWW)

eerste beoordelaar: dr. E.S. Ritzema

tweede beoordelaar: dr. M. Hingstman

aantal woorden: 11.460

Abstract

Educational collaboration, in which parents and teachers work together on pedagogical and didactic issues, is important. Educational collaboration creates the optimal conditions for the development of the child. The central question in this study is how teachers in primary education give substance to educational collaboration with parents and to what extent they have the necessary competencies to do so. Semi-structured interviews were held with ten teachers from the Northern part of the Netherlands.

This study shows that teachers only implement educational collaboration with parents to a limited extent. Collaboration focuses mainly on the exchange of information for the purpose of the educational development of the child. Most teachers do not support parents in the upbringing and only use parents as facilitators in learning to a limited extent. The study also shows that teachers don't have all the necessary knowledge, attitude and skills to give substance to educational collaboration. In particular, the lack of competence in teachers to see all parents as valuable partners hinders the further development of educational collaboration. As a result, they are only slightly open to parental interference in education. On the other hand, teachers also believe their role in upbringing is and should be limited. In general, they are willing to contribute ideas and advice, but they regard parents to be primarily responsible for the upbringing. Some teachers find it especially difficult to collaborate with parents who have a different background than themselves.

In order to further educational collaboration in practice, it is necessary for teachers to see parents as valuable partners, regardless of their background. In teacher education and training, teachers can be taught about the strengths of different family cultures and can learn to appreciate and use these strengths.

Samenvatting

Educatieve samenwerking, waarbij ouders en leerkrachten gezamenlijk optrekken bij pedagogische en didactische vraagstukken, is belangrijk. Door educatieve samenwerking worden de optimale omstandigheden gecreëerd voor de ontwikkeling van het kind. In dit onderzoek staat de vraag centraal op welke manier leerkrachten in het primair onderwijs invulling geven aan educatieve samenwerking met ouders en in welke mate zij beschikken over de benodigde competenties hiertoe. Er zijn semigestructureerde interviews gehouden met tien leerkrachten uit Noord-Nederland.

Uit het onderzoek blijkt dat de leerkrachten slechts beperkt invulling geven aan educatieve samenwerking met ouders. De samenwerking richt zich vooral op het uitwisselen van informatie ten behoeve van de onderwijs-didactische ontwikkeling van het kind. De meeste leerkrachten ondersteunen ouders echter niet in de opvoeding en zetten ouders slechts beperkt in als ondersteuners in het leren. Uit het onderzoek blijkt ook dat de leerkrachten niet over alle benodigde kennis, houding en vaardigheden beschikken om invulling te geven aan educatieve samenwerking. Vooral het ontbreken van de competentie bij leerkrachten om alle ouders te zien als waardevolle partners belemmert de verdere ontwikkeling van educatieve samenwerking. Zij staan hierdoor maar beperkt open voor inmenging van ouders in het onderwijs. Anderzijds zien de leerkrachten hun rol in de opvoeding van een kind ook als beperkt. Over het algemeen zijn zij bereid om mee te denken en te adviseren, maar ze zien ouders als de primair verantwoordelijke voor de opvoeding. Sommige leerkrachten vinden het vooral lastig om samen te werken met ouders die een andere achtergrond hebben als zijzelf.

Om educatieve samenwerking in de praktijk verder vorm te geven, is het noodzakelijk dat leerkrachten ouders ongeacht hun achtergrond gaan zien als waardevolle partners. In de opleiding tot leerkracht en scholingen kan leerkrachten kennis worden bijgebracht over de sterke punten van de verschillende gezinsculturen en kunnen zij leren om deze sterke punten te waarderen en te gebruiken.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
2. Theoretisch kader	6
2.1 <i>Samenwerking met ouders in het onderwijs</i>	6
2.2 <i>Wat vraagt educatieve samenwerking van de leerkracht?</i>	10
2.3 <i>Onderzoeksvraag en hypothese</i>	13
3. Methode	14
3.1 <i>Onderzoeksdesign</i>	14
3.2 <i>Participanten</i>	14
3.3 <i>Instrument</i>	14
3.4 <i>Procedure</i>	15
3.5 <i>Analyse</i>	16
3.6 <i>Beantwoording deelvragen</i>	16
3.7 <i>Mate van overeenstemming</i>	17
4. Resultaten	18
4.1 <i>Invulling van samenwerking met ouders</i>	18
4.2 <i>Benodigde competenties</i>	21
4.2.1 <i>Benodigde houding</i>	21
4.2.2 <i>Benodigde kennis</i>	25
4.2.3 <i>Benodigde vaardigheden</i>	27
5. Conclusie en discussie	30
5.1 <i>Conclusie</i>	30
5.2 <i>Discussie</i>	32
5.3 <i>Beperkingen</i>	34
5.4 <i>Aanbevelingen</i>	35
Bibliografie	37
Bijlage 1: Interview leidraad	39
Bijlage 2: Informatiebrief	41
Bijlage 3: Codeboek	42
Bijlage 4: Overzichtsschema	48

1. Inleiding

De verantwoordelijkheden van leerkrachten en ouders met betrekking tot de ontwikkeling van een kind verschuiven. Tot de jaren '90 van de vorige eeuw was de ouder primair opvoeder en was de school er primair voor het onderwijs. De normen en waarden in de samenleving waren duidelijk en liepen synchroon met die van de school. Hierbij stonden de autonomie van de school en van de leerkracht nauwelijks ter discussie, maar dat is veranderd. Smrekar (1996) spreekt over een verschuivende 'zone van acceptatie' en Epstein (2009) over elkaar overlappende sferen. Hiermee doelen zij erop dat er een toenemende opvatting heerst dat opvoeding en onderwijs een gezamenlijke verantwoordelijkheid is van ouders en school en dat ouders en leerkrachten moeten samenwerken bij zowel de pedagogische als onderwijs-didactische opvoeding[CITATION Men10 \l 1043]. Deze samenwerking tussen ouders en leerkrachten is belangrijk. Uit onderzoek blijkt namelijk dat sterke interpersoonlijke relaties tussen ouders en leerkrachten ervoor zorgen dat ouders zich tevredener en competentier voelen, leerkrachten meer werkplezier ervaren en kinderen meer welbevinden ervaren en beter presteren (Bakker et al., 2013; Oostdam & Hooge, 2013; Stroetinga et al., 2019). Leerkrachten en ouders hebben een gemeenschappelijk belang bij de samenwerking: dat het kind zich, gezien zijn mogelijkheden en talenten, optimaal ontwikkelt op school en thuis. Het ideaalbeeld is dan ook dat ouders en scholen samen optrekken en elkaar ondersteunen bij hun taken[CITATION Her13 \l 1043].

Een goede samenwerking tussen leerkrachten en ouders is echter niet vanzelfsprekend. Terwijl ouders over het algemeen positief staan tegenover samenwerking met de school, is er bij hen vaak sprake van onwetendheid en onzekerheid over de rol die van hen verwacht wordt met betrekking tot het onderwijs (Kassenberg et al., 2016; Rouse & O'Brien, 2017). Leerkrachten lijken terughoudend in de samenwerking met ouders. Zij kunnen de inbreng van ouders zien als een bedreiging en onderschatten vaak het belang van de rol die ouders kunnen spelen (Kassenberg et al., 2016). De Onderwijsraad (2010) concludeert in het advies 'Ouders als partners' dat Nederlandse scholen niet veel verder gaan dan het verstrekken van informatie en het inschakelen van ouders voor hand- en spandiensten. Van echt 'partnerschap' is veelal (nog) geen sprake.

Hoewel zowel leerkrachten als ouders in de samenwerking een wezenlijke bijdrage leveren, ligt het initiatief tot samenwerken bij de leerkracht (o.a. Amatea et al., 2012; Onderwijsraad, 2010; Ratcliff & Hunt, 2009). Onderzoek naar de samenwerking tussen ouders en leerkrachten laat zien dat de houding en verwachtingen van de leerkracht ten aanzien van deze

samenwerking in grote mate bepalend zijn voor de mate waarin ouders betrokken zijn bij het onderwijs (Bakker et al., 2013; Carlisle et al., 2005). Ook blijkt dat veel leerkrachten zich niet voldoende voorbereid voelen om een zinvolle samenwerking met ouders te ontwikkelen (Amatea et al., 2012). In dit onderzoek staat de vraag centraal op welke manier leerkrachten invulling geven aan samenwerking met ouders en in welke mate zij de competenties hebben om deze samenwerking met ouders te realiseren. Hierover is weinig bekend, onder andere omdat definities van samenwerking uiteenlopen en instrumentarium te wensen overlaat (Bakker et al., 2013). Met beter inzicht in de invulling van samenwerking en de aanwezigheid van de benodigde competenties hiertoe, kunnen aanbevelingen worden gedaan die bijdragen aan een effectieve samenwerking tussen leerkrachten en ouders.

In hoofdstuk 2 wordt relevante theorie gepresenteerd over samenwerking tussen leerkrachten en ouders en de competenties die leerkrachten hiervoor nodig hebben. Op basis hiervan wordt een onderzoeksvraag voor het onderzoek geformuleerd. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 uiteengezet welke onderzoeksmethode is toegepast bij het onderzoek. In hoofdstuk 4 worden de resultaten van het onderzoek gepresenteerd, die in hoofdstuk 5 tot een conclusie volgen en bediscussieerd worden.

2. Theoretisch kader

2.1 Samenwerking met ouders in het onderwijs

Een definitie van samenwerking

Ondanks de vele literatuur waarin samenwerking staat beschreven, is er geen eenduidige definitie van samenwerking. Volgens de Van Dale is samenwerking het ‘gemeenschappelijk werken aan eenzelfde taak’. Samenwerking kent echter veel verschillende dimensies, afhankelijk van de context waarin het begrip wordt gebruikt. Centraal in de literatuur staat dat men met samenwerking ernaar streeft om een gezamenlijk doel te bereiken of een gezamenlijke ambitie te realiseren. Dit houdt in dat alle betrokkenen bijdragen aan een optimale afstemming tussen de eigen belangen en de belangen van de samenwerking. De samenwerking vergt een uitwisseling van kennis, contacten en andere hulpbronnen. Men draagt immers gezamenlijk bij aan een gemeenschappelijk resultaat (Van den Broek et al., 2014). In dit onderzoek wordt samenwerking daarom gezien als ‘een middel om met elkaar (met verenigde krachten), gemeenschappelijk aan

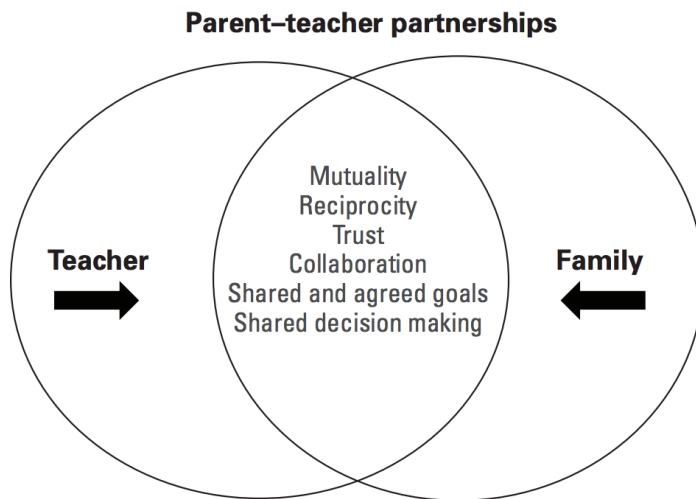
dezelfde taak werkend, het werk tot stand te brengen dat nodig is om een bepaald doel of resultaat te bereiken'[CITATION Sme07 \p 32 \l 1043].

Vormen van samenwerking met ouders in het onderwijs

Samenwerking tussen ouders en leerkrachten kent verschillende vormen. Oostdam en De Vries (2014) onderscheiden 1) maatschappelijke samenwerking zoals participatie aan buitenschoolse activiteiten in de buurt, 2) formele samenwerking zoals ouders die participeren in de ouderraad en 3) educatieve samenwerking, het gezamenlijk optrekken van school en ouders bij pedagogische en didactische vraagstukken. Lusse (2013) onderscheidt ook drie vormen. Lusse spreekt over 1) ouderparticipatie bij actieve deelname van ouders aan formele en informele activiteiten op school. Deze vorm komt overeen met maatschappelijke en formele samenwerking van Oostdam en De Vries. Daarnaast is 2) onderwijsondersteunend gedrag het ondersteunen van leer- en loopbaanontwikkeling door ouders thuis en het hebben van een positieve houding van ouders tegenover school. Onderwijsondersteunend gedrag is verwant aan de educatieve samenwerking bij *didactische vraagstukken* volgens het onderscheid van Oostdam en De Vries. Lusse spreekt tot slot over 3) oudercontact, het contact tussen ouders en school dat gericht is op samenwerking en afstemming in het ondersteunen van het leren en opvoeden van het kind, zowel thuis als op school [CITATION Lus13 \l 1043]. Dit is te zien als wat Oostdam en De Vries beschrijven als educatieve samenwerking ten aanzien van *pedagogische* vraagstukken.

Dit onderzoek richt zich op educatieve samenwerking ten behoeve van pedagogische en didactische vraagstukken [CITATION Oos14 \t \l 1043], en behelst onderwijsondersteunend gedrag en oudercontact [CITATION Lus13 \l 1043]. Hierbij wordt gestreefd naar ‘educatief partnerschap’, waarbij ouders en school elkaar zien als partner in onderwijs en opvoeding van een leerling en samenwerken om optimale omstandigheden te creëren voor de ontwikkeling van het kind [CITATION Eps09 \l 1043]. Bij educatief partnerschap proberen ouders en leerkrachten hun bijdrage zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen, met als doel het leren, de motivatie en de ontwikkeling van leerlingen te bevorderen (Smit et al., 2006). Rouse en O’Brien (2017) ontwikkelden een conceptueel model voor dit partnerschap, dat gestoeld is op wederzijds respect en begrip, wederkerigheid, vertrouwen, samenwerking, gedeelde doelstellingen en gedeelde besluitvorming.

Figuur 1: Conceptueel model voor partnerschap tussen leerkracht en ouders [CITATION Rou17 \p 47 \l 1043]

Invulling van samenwerking met ouders in het onderwijs

De algemene opvatting van ouders is dat samenwerking tussen ouders en school belangrijk is voor schoolsucces. Dit uit zich in het zoeken van contact met school waarin ouders kennis opdoen om het kind beter te kunnen ondersteunen. Uit een onderzoek van het Sociaal Planbureau onder 765 ouders van kinderen van het basisonderwijs blijkt dat vrijwel alle ouders in het basisonderwijs minstens één keer per jaar bij een rapportbespreking of een tienminutengesprek aanwezig zijn [CITATION Her13 \l 1043]. Daarnaast zoekt 74% van de ouders actief contact met de school, vooral om te praten over (leer)problemen van hun kind, maar ook om te informeren naar het functioneren van het kind. In het basisonderwijs praten acht op de tien ouders dagelijks met hun kind over hoe het op school gaat. Men praat over wat het kind heeft geleerd op school, over de omgang met leerkrachten en klasgenootjes en over toetsen en opdrachten [CITATION Her13 \l 1043].

Deze cijfers benadrukken dat ouders betrokken zijn bij het onderwijs van hun kind, maar willen nog niet zeggen dat er sprake is van educatieve samenwerking tussen ouders en leerkrachten. Uit het onderzoek blijkt dat 91% van de ouders vindt dat de school van hen mag vragen hun kind thuis te steunen bij het onderwijs. Ouders zijn terughoudender over bemoeienis van de school met de opvoeding: 56% vindt dat de school hen mag aanspreken op de opvoeding thuis en 35% vindt dat de school er rekening mee zou moeten houden hoe zij hun kind thuis opvoeden [CITATION Her13 \l 1043]. Samenwerking tussen ouders en leerkrachten wordt daarnaast minder naarmate het kind ouder wordt [CITATION Her13 \l 1043]. Volgens Vuorinen et al. (2014) komt dat omdat bepaalde voorwaarden voor de samenwerking lastiger worden.

Ouders zijn bijvoorbeeld minder vaak aanwezig op het schoolplein, waardoor spontaan contact ontbreekt.

Er is slechts zeer beperkt onderzoek gedaan naar de invulling van educatieve samenwerking met ouders (Kassenberg et al., 2016). Duidelijk is wel dat samenwerking tussen leerkrachten en ouders op verschillende manieren wordt vormgegeven. Hirsto (2010) deed onderzoek naar de manier waarop 162 Finse leerkrachten in het basisonderwijs invulling geven aan de samenwerking, vanuit het perspectief van de leerkrachten. Uit het onderzoek blijkt dat de leerkrachten op zes verschillende manieren samenwerken met ouders [CITATION Hir10 \l 1043]:

- 1) ouders als ontvangers van informatie (de leerkracht bespreekt de voortgang van de kinderen met de ouders);
- 2) ouders als helpers (ouders helpen bij de lessen, zoals vertellen over hun beroep en organiseren van schoolreis);
- 3) ouders als ondersteuners van het leren thuis (de leerkracht geeft leerlingen huiswerk mee om samen met ouders te maken);
- 4) de leerkracht als ondersteuner van de opvoeding (leerkracht bespreekt opvoedingsproblemen met ouders);
- 5) de leerkracht als vraagbaak voor ouders (ouders nemen contact met leerkracht op bij problemen);
- 6) ouders als bron van informatie om het leren van de kinderen te bevorderen (ouders participeren in het opstellen van de leerdoelen van leerlingen).

Hirsto (2010) noemt dit zes strategieën voor samenwerking. Uit het onderzoek blijkt dat lang niet alle leerkrachten alle zes de strategieën in de praktijk hanteren. Strategie 1 en 5 worden het meest ingezet [CITATION Hir10 \l 1043], terwijl voor educatieve samenwerking alle zes strategieën nodig zijn. Hoewel de term 'strategieën' wellicht wat smal geformuleerd is, omdat deze ook gezien kunnen worden als 'rolverdeling' of 'samenwerkingsvormen', is er in dit onderzoek voor gekozen de terminologie van Hirsto (2010) te hanteren en wordt uitgegaan van deze zes strategieën die door leerkrachten ingezet worden om invulling te geven aan educatieve samenwerking met ouders.

2.2 Wat vraagt educatieve samenwerking van de leerkracht?

Benodigde competenties

Kassenberg et al. (2016) deden een reviewstudie naar de benodigde competenties van leerkrachten in het samenwerken met ouders van kinderen tussen 2 en 18 jaar. Geconstateerd werd dat de volgende competenties voor een leerkracht belangrijk zijn: 1) een uitnodigende houding, 2) omgaan met diversiteit, 3) ouders zien als waardevolle partners, 4) gerichtheid op empowerment van ouders.

1) *Uitnodigende houding*

Wanneer leerkrachten een uitnodigende houding hebben naar ouders, is de kwaliteit van de samenwerking groot [CITATION Wes13 \l 1043]. Leerkrachten zouden ouders dan ook expliciet moeten uitnodigen om betrokken te zijn bij het onderwijs. Ouders tonen meer betrokkenheid, naarmate zij meer uitnodigingen daartoe vanuit de leerkracht ervaren [CITATION And07 \l 1043]. De leerkracht moet laagdrempelig contact mogelijk maken tussen leerkracht en ouders. Dit maakt het ook makkelijker om met ouders samen te werken op de momenten dat er een probleem is (Amatea et al., 2012; Farrell & Collier, 2010).

2) *Omgaan met diversiteit*

Het is voor leerkrachten belangrijk dat zij vertrouwd zijn met de levensstijl, waarden en het gedrag van allerlei ouders (Ratcliff & Hunt, 2009). Veel leerkrachten vinden het echter lastig om om te gaan met ouders die een heel andere achtergrond hebben dan zichzelf en houden het contact daarom op afstand (Kassenberg et al., 2016).

3) *Inzien dat ouders waardevolle partners zijn*

Leerkrachten hebben een betere samenwerkingsrelatie met ouders wanneer zij ouders zien als welwillende, bekwame partners en daarbij focussen op hun pluspunten in plaats van op hun tekortkomingen (Amatea et al., 2012; Ratcliff & Hunt, 2009).

4) *Gerichtheid op empowerment van ouders*

Om een goede samenwerking te bevorderen, is een leerkracht gericht op het versterken van ouders in hun onderwijsondersteunende rol. De leerkracht biedt daarbij toegang tot kennis, wijst op bronnen die ouders kunnen helpen, moedigt hen aan om keuzes te maken en stimuleert ouders om eigen competenties in te zetten en te ontwikkelen (Doornenbal & Fukkink, 2014; Drummond & Stipek, 2004).

Benodigde kennis, houding en vaardigheden

Een competentie wordt gezien als ‘een vermogen en bereidheid om een bepaalde taak uit te voeren door kennis en vaardigheden toe te passen’ (Vuorinen et al., 2014, p. 151). Bereidheid heeft betrekking op houding en toewijding, terwijl vermogen betrekking heeft op ervaring en begrip bij het in de praktijk brengen van kennis. Kennis kan feiten en methoden omvatten, terwijl vaardigheden te maken hebben met het in staat zijn om in de praktijk te presteren. De vier competenties van Kassenberg et al. (2016) bevatten kennis-, houding- en vaardigheidsaspecten. In de volgende paragrafen wordt dieper geanalyseerd welke kennis, houding en vaardigheden leerkrachten nodig hebben voor effectieve samenwerking met ouders.

Kennis

Tot de basiskennis van leerkrachten hoort dat zij de voordelen kennen van het samenwerken met ouders (Farrell & Collier, 2010). Een leerkracht moet bekend zijn met de mogelijkheden, grenzen en verantwoordelijkheid die men in de samenwerking heeft [CITATION Van041 \l 1043]. Daarnaast hebben leerkrachten kennis van communicatie nodig: zij moeten weten wanneer zij welke communicatiestrategieën moeten toepassen. Ratcliff en Hunt (2009) geven het belang aan van tweezijdige communicatie waarbij leerkracht en ouders op elkaar reageren en elkaar informeren. Leerkrachten moeten weten welke technieken (formeel en informeel) er zijn in de communicatie met ouders. Oudergesprekken, nieuwsbrieven, telefoontjes, mail en geschreven briefjes zijn goede manieren om met ouders te communiceren over de voortgang van de leerling, schoolzaken, ouderparticipatie in school en thuis. Leerkrachten moeten daarbij goed weten hoe en wanneer deze verschillende middelen in te zetten en wat de beperkingen ervan zijn.

Daarnaast is kennis nodig van de verscheidenheid in opvoedingsstijlen en opvoedingsvisies, zodat leerkrachten met ouders met diverse normen en waarden kunnen omgaan (Ratcliff & Hunt, 2009). Deze kennis komt met ervaring. Uit het onderzoek van Melnick en Meister (2008) blijkt dat ervaren leerkrachten door hun ervaring dusdanige kennis hebben opgebouwd dat ze zich sneller op hun gemak voelen bij verschillende ouders en zich ook makkelijker aan hen aanpassen. Leerkrachten zouden ook de pedagogische doelen van ouders moeten kennen, zodat ze hieraan kunnen bijdragen in de onderwijssetting. Hiervoor moeten zij goed op de hoogte zijn van de thuissituatie van de leerlingen, zodat zij in de klas op een adequate manier kunnen inspelen op de pedagogische behoeften van hun leerlingen (Bakker et al., 2013).

Houding

De houding van leerkrachten wordt gedefinieerd als ‘de emotionele reactie van een leerkracht ter ondersteuning van of tegen samenwerking met ouders’ en als ‘de perceptie en ideeën van de leerkracht over de effectiviteit van educatieve ondersteuning door ouders’ (Carlisle et al., 2005, p. 157). Het gaat er dus om of een leerkracht positief staat tegenover samenwerking met ouders en of de leerkracht verwacht dat samenwerking iets gaat opleveren. Om tot goede educatieve samenwerking te komen is het ook volgens Ratcliff en Hunt (2009) in de eerste plaats een vereiste dat de leerkracht een positieve houding ten opzichte van ouders en de samenwerking tussen ouders en leerkracht heeft. Sommige leerkrachten zijn bang voor kritiek van ouders op de onderwijsstijl en -methoden en houden daarom ouders liever buiten het klaslokaal (Carlisle et al., 2005). Uit onderzoek blijkt dat leerkrachten in het primair onderwijs een positievere houding hebben ten opzichte van samenwerking met ouders, naargelang het aantal jaren werkervaring groeit [CITATION Vis17 \l 1043].

Naast een positieve houding ten aanzien van samenwerking, zouden leerkrachten ouders als waardevolle partners in de ontwikkeling van het kind moeten zien. Leerkrachten moeten willen zien dat ouders hun eigen unieke sterke punten hebben waarmee zij óók in staat zijn hun kinderen belangrijke sociale en cognitieve vaardigheden te leren (Amatea et al., 2012; Ratcliff & Hunt, 2009). Van belang is dat leerkrachten willen leren van ouders. Hoe voeden zij hun kinderen op en waar lopen ze tegenaan? Leerkrachten moeten hierbij onbevooroordeeld zijn (Bakker et al., 2013) en het perspectief van ouders, vooral met een andere cultuur dan de leerkracht zelf, leren waarderen en de sterke punten van deze gezinsculturen bevestigen (Amatea et al., 2012). Leerkrachten zien zichzelf vaak als de expert in het onderwijs, waardoor ze de ouders niet zien als gelijkwaardig partner maar als toeschouwers, supporters of een extra paar handen (Amatea et al., 2012). Een aantal onderzoeken toont aan dat leerkrachten geen al te hoge dunk hebben van de mogelijkheden van ouders om hun kinderen adequate hulp te bieden bij het leren, wat ertoe leidt dat leerkrachten soms bewust afstand nemen van ouders. Gelijkwaardig partnerschap eist een grote mate van wederzijds vertrouwen tussen ouders en leerkracht (Bakker et al., 2013).

Vaardigheden

Vuorinen et al. (2014) stellen dat leerkrachten vier verschillende vaardigheden moeten hebben om een goede samenwerking met ouders aan te gaan. Als eerste moeten ze een open relatie kunnen opbouwen waarin dialoog en wederkerigheid centraal staan. Ouders moeten zich veilig voelen bij en vertrouwen hebben in de leerkracht. Dat betekent dat leerkrachten hun communicatie met ouders niet als eenrichtingsverkeer inrichten, maar ouders daadwerkelijk uitnodigen een inbreng te hebben in de besluitvorming rondom de ontwikkeling van het kind.

Hiervoor is regelmatig communicatie met tweerichtingsverkeer nodig, waarbij leerkrachten de communicatieve vaardigheden hebben om input van ouders uit te lokken en constructief te verwerken (Amatea et al., 2012). Het is hierbij van belang dat leerkrachten open en transparant communiceren met ouders en helder zijn in de verwachtingen die ze hebben van hun betrokkenheid. Dit kan door ouders regelmatig concrete tips te geven en gerichte verzoeken te doen om het kind te ondersteunen. Hiermee wordt ook de competentiebeleving van ouders versterkt (Bakker et al. , 2013). Ten tweede moeten leerkrachten retorische vaardigheden kunnen toepassen, zoals tactvol kunnen zijn en helder kunnen verwoorden. Als derde vaardigheid moeten leerkrachten hun taken en activiteiten zichtbaar maken aan ouders. Ouders moeten kunnen zien wat een leerkracht doet en wat de bijdrage daarvan is aan het leerproces van hun kind. Tot slot moeten leerkrachten om kunnen gaan met de grote diversiteit aan ouders (Vuorinen et al., 2014).

2.3 Onderzoeksvraag

Onderzoeksvragen

Leerkrachten hebben specifieke competenties nodig om educatieve samenwerking aan te gaan met ouders. Er is slechts beperkt onderzoek gedaan naar de mate waarin leerkrachten deze competenties hebben en op welke manier zij in de praktijk invulling geven aan educatieve samenwerking met ouders. Onderzoek in Nederland ontbreekt in zijn geheel (Kassenberg et al., 2016). Het maatschappelijk belang van de samenwerking tussen leerkrachten en ouders alsmede het beperkte aanwezige onderzoek leiden tot de volgende hoofdvraag van dit onderzoek:

Op welke manier geven leerkrachten in het primair onderwijs invulling aan educatieve samenwerking met ouders en in welke mate beschikken zij over de benodigde competenties hiertoe?

Hierbij zijn de volgende deelvragen opgesteld:

- *Welke strategieën hanteren leerkrachten om invulling te geven aan educatieve samenwerking met ouders?*
- *In welke mate beschikken leerkrachten over de benodigde competenties (kennis, houding en vaardigheden) om invulling te geven aan educatieve samenwerking?*

Uit het literatuuronderzoek blijkt dat de mate waarin educatieve samenwerking met ouders plaatsvindt afhankelijk is van de kennis, houding en vaardigheden van de leerkracht. Er is echter nog weinig bekend over hoe invulling wordt gegeven aan educatieve samenwerking en in

welke mate leerkrachten beschikken over de benodigde competenties hiertoe. Omdat dit onderzoek hiernaar een verkenning uitvoert, wordt geen hypothese opgesteld. Er zijn geen verwachtingen op basis van de literatuur.

3. Methode

3.1 Onderzoeksdesign

Dit onderzoek is kwalitatief explorierend. Met inzet van semigestructureerde interviews met leerkrachten is getracht om in beeld te brengen hoe door leerkrachten in het primair onderwijs invulling wordt gegeven aan educatieve samenwerking en in welke mate ze over de benodigde competenties hiertoe beschikken. Dit beeld is vervolgens ondersteund met waardevolle elementen uit bestaande theoretische inzichten, waarna handreikingen worden geven voor mogelijke interventies.

3.2 Participanten

Het onderzoek zou oorspronkelijk plaatsvinden bij scholengemeenschap Ambion, op verzoek van het bestuur. Een beleidsadviseur van Ambion heeft de 24 aangesloten scholen benaderd om mee te werken aan het onderzoek. Per school werd een tweetal leerkrachten gevraagd voor deelname aan het onderzoek. Uiteindelijk meldden zich maar twee leerkrachten, ondanks herhaaldelijke oproepen van de beleidsadviseur. Hierdoor moest worden uitgeweken naar leerkrachten buiten Ambion. Via het netwerk van de onderzoekster zijn nog acht leerkrachten bereid gevonden om deel te nemen aan het onderzoek. De selectieve gemakssteekproef bestond uiteindelijk uit tien leerkrachten van negen verschillende scholen, waarvan vijf onderbouwleerkrachten en vijf bovenbouwleerkrachten en waarvan acht vrouwen en twee mannen. De leeftijd varieerde van 20 tot 60 jaar en de werkervaring varieerde van twee jaar (nog in opleiding) tot 25 jaar.

3.3 Instrument

De interviews waren semigestructureerd van aard. Afhankelijk van wat de participant over een bepaald onderwerp vertelde, werd ingegaan op bepaalde onderwerpen. Er is geprobeerd om de participanten zo veel mogelijk aan het woord te laten, maar ook te vragen naar achterliggende gedachtes (Hutter, et al., 2011). Voorafgaand aan de interviews is een interviewleidraad opgesteld (bijlage 1). De gebruikte leidraad bevatte een algemene verkenning van de invulling van de samenwerking met ouders (ten behoeve van deelvraag 1). Dit deel van de leidraad is gebaseerd op de literatuur van Hirsto (2010) over strategieën voor educatieve

samenwerking. De participanten werd bijvoorbeeld gevraagd of en hoe zij ouders informeren over het onderwijs en de voortgang van de kinderen. De leidraad bevatte vervolgens drie hoofdthema's om de competenties in kaart te brengen, namelijk: houding, kennis en vaardigheden die nodig zijn voor educatieve samenwerking met ouders (ten behoeve van deelvraag 2). Dit deel van de leidraad is gebaseerd op de leidraad van Akkermans (Onderwijskans werkplaats Noord-Nederland, niet gepubliceerd), die weer gebaseerd is op de literatuurreview van Kassenberg et al. (2016) over benodigde competenties van leerkrachten voor samenwerking met ouders. Per thema zijn stellingen voorgelegd, waarna de participant gevraagd werd antwoord te geven met behulp van een 4-puntschaal, waarbij 1 staat voor 'geheel niet op mij van toepassing' en 4 voor 'geheel op mij van toepassing', en dit antwoord vervolgens toe te lichten. Een voorbeeld van een stelling was: 'De ouders van de kinderen uit mijn klas kunnen hun kind thuis goed helpen'. In totaal zijn er 12 stellingen voorgelegd.

Er is voorafgaand aan het onderzoek een pilotinterview afgenomen bij een collega-onderzoeker, eveneens leerkracht. Op deze manier kon getoetst worden of de interviewvragen goed te begrijpen waren en de participanten de mogelijkheid gaven om ervaringen en voorbeelden te delen.

3.4 Procedure

Omdat het onderzoek oorspronkelijk zou worden uitgevoerd binnen en op verzoek van Ambion, is de onderzoeksvraag afgestemd met de beleidsadviseur van Ambion. Nadat toestemming was verkregen van de ethische commissie, zijn zes basisscholen benaderd voor deelname middels een brief van de onderzoekster. Hierop meldden zich twee leerkrachten waarvan contactgegevens werden gedeeld via de beleidsadviseur. Vervolgens heeft onderzoekster zelf acht andere leerkrachten bereid gevonden om mee te doen aan het onderzoek. De leerkrachten hebben een informatiebrief (bijlage 2) ontvangen en hebben voorafgaand aan het interview akkoord gegeven voor deelname en anonieme verwerking van gegevens. Door de RIVM-maatregelen vanwege Covid-19 zijn negen interviews online afgenomen. Een interview heeft op locatie plaatsgevonden op 1,5 meter afstand vanwege een belemmerend wifi-systeem.

Voorafgaand aan het interview werden de spelregels van het interview uitgelegd. Deze hielden in dat de interviewer een stelling voorlegde en de geïnterviewde snel en intuïtief antwoord diende te geven met behulp van de 4-puntschaal. De interviewer vroeg vervolgens om toelichting op de score, het liefst in de vorm van een voorbeeld. De interviewer noteerde de score en vatte de toelichting samen. De participanten is toestemming gevraagd het interview op te

nemen om latere uitwerking en analyse mogelijk te maken. Uitgelegd is dat de gegevens anoniem werden verwerkt en na uitwerking werden verwijderd. Tot slot werden de deelnemers bedankt en konden zij nog vragen stellen. De interviews namen een halfuur tot drie kwartier in beslag.

De interviews zijn letterlijk getranscribeerd in het programma Word. Alle gegevens zijn geanonimiseerd. Tot slot zijn de transcripten ter verificatie aan de participanten voorgelegd.

3.5 Analyse

De analyse van de data vond iteratief plaats, wat inhoudt dat er een herhaalde beweging tussen theoretische inzichten en empirische bevindingen plaatsvond [CITATION Bry08 \l 1043]. Na het transcriberen is er gecodeerd met behulp van een codeboek (bijlage 3). Aan relevante tekstfragmenten is in de kantlijn een open code toegevoegd. Vervolgens werden deze codes toegekend aan de thema's uit het theoretisch kader, namelijk *strategie*, *kennis*, *houding* en *vaardigheden*. Door deze thematische codering ontstonden per thema verschillende clusters van codes. Bij het eerste thema 'strategieën voor samenwerking' zijn codes ondergebracht die overeenkomen met de verschillende strategieën die leerkrachten volgens Hirsto (2010) inzetten om samenwerking met ouders te realiseren: ouders als ontvangers, ouders als helpers, ouders als ondersteuners van het leren, leerkrachten als ondersteuners van het opvoeden, leerkrachten als vraagbaak en ouders als bron van informatie. Op deze wijze werd inzichtelijk welke rol leerkrachten aan ouders en zichzelf toekennen in de samenwerking en hoe zij invulling geven aan de samenwerking (deelvraag 1). Bij het tweede thema 'kennis' zijn codes ondergebracht die te maken hebben met de kennis die leerkrachten volgens de literatuur moeten hebben om invulling te geven aan educatieve samenwerking. Dit zijn: kennis van voordelen samenwerking, kennis van communicatie en kennis van diversiteit. Bij het thema 'houding' zijn codes ondergebracht die te maken hebben met de houding van leerkrachten t.a.v. samenwerking met ouders: positieve houding, uitnodigende houding, ouders zien als waardevolle partners en empowerment van ouders. Tot slot zijn de benodigde vaardigheden geclusterd in het thema 'vaardigheden' onder relatie kunnen opbouwen, communicatieve vaardigheden en kunnen omgaan met diversiteit.

In het codeboek zijn de codes beschreven aan de hand van wat er uit de literatuur bekend is, met daarnaast een aanvulling van praktijkvoorbeelden uit de interviews.

3.6 Beantwoording deelvragen

Om de eerste deelvraag ‘Welke strategieën hanteren leerkrachten om invulling te geven aan educatieve samenwerking met ouders?’ te beantwoorden is gekeken naar de manier waarop leerkrachten invulling geven aan samenwerking met ouders hebben en welke rollen zij hierin voor zichzelf en de ouders zien. Om de tweede deelvraag ‘In welke mate beschikken de leerkrachten over de competenties (kennis, houding en vaardigheden) om invulling te geven aan educatieve samenwerking?’ te beantwoorden is leerkrachten gevraagd voor verschillende stellingen aan te geven in hoeverre deze op hen van toepassing is en deze toe te lichten. Hierbij zijn ook relevante tekstfragmenten gecodeerd die bij andere vragen en stellingen ter sprake kwamen.

3.7 Mate van overeenstemming

Allereerst zijn de tekstfragmenten door de onderzoekster gelabeld. Vervolgens heeft een medestudent onafhankelijk van de onderzoekster aan de hand van het codeboek twee van de tien transcripten gelabeld. Bij alle vier thema's is een gemiddeld percentage van 81% overeenstemming berekend, wat wil zeggen dat dezelfde tekstfragmenten met dezelfde code zijn gelabeld. Dit geeft voldoende vertrouwen dat de coderingen betrouwbaar zijn toebedeeld. Toen alle transcripten waren gecodeerd is een controle uitgevoerd op de aanwezigheid van overlappende of overbodige codes.

4. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het praktijkonderzoek per deelvraag gepresenteerd. Hiervoor is een overzichtsschema gebruikt (bijlage 4), waarin alle relevante tekstfragmenten uit de interviews zijn weergegeven. Deze fragmenten zijn per thema geclusterd met behulp van de codes uit het codeboek.

4.1 Invulling van samenwerking met ouders

Om de eerste deelvraag ‘Welke strategieën hanteren leerkrachten om invulling te geven aan samenwerking met ouders?’ te beantwoorden is gekeken naar de manier waarop leerkrachten invulling geven aan samenwerking met ouders. In tabel 1 staat een overzicht van de strategieën die door leerkrachten worden gehanteerd.

Tabel 1: Door de leerkrachten gehanteerde strategieën voor samenwerking

	Ouders als ontvangers	Ouders als helpers	Ouders als ondersteuners van leren	Leerkracht als ondersteuner van opvoeden	Leerkracht als vraagbaak	Ouders als bron van informatie
Dn1	X	X			X	X
Dn2	X	X	X	X	X	X
Dn3	X	X			X	X
Dn4	X	X		X	X	X
Dn5	X	X	X		X	X
Dn6	X	X	X		X	X
Dn7	X	X		X	X	X
Dn8	X	X			X	X
Dn9	X	X		X	X	X
Dn10	X	X	X		X	X

Ouders als ontvangers

Op de vraag of de leerkrachten ouders informeren over het onderwijs en de voortgang van de kinderen, zoals over de inhoud van de lessen en de leerprestaties van de kinderen, antwoorden alle leerkrachten bevestigend. Hiertoe worden verschillende communicatiemiddelen ingezet. Negen leerkrachten sturen wekelijks een nieuwsbrief naar de ouders met informatie over wat er gedaan is in de klas. Drie leerkrachten plaatsen berichten in het leerlingvolgsysteem, drie leerkrachten geven aan vaak te bellen met ouders en drie leerkrachten informeren ouders via e-mail. Door twee leerkrachten wordt ‘pleinpraat’ genoemd als middel om ouders te informeren,

het gesprekje op het schoolplein. Een leerkracht maakt gebruik van een WhatsApp groep met ouders.

De leerkrachten vinden dat ze ouders niet hoeven te informeren over alles wat ze doen in de klas. De nieuwsbrieven worden vooral ingezet om een globaal beeld te geven van wat er in de klas gebeurt en waar de kinderen mee bezig zijn. De andere middelen worden ingezet om ouders op de hoogte te houden van de leerprestaties van het kind en als er iets afwijkends aan de hand is, bijvoorbeeld als het kind een probleem heeft in de klas. Als er kleine problemen zijn zoals een kleine ruzie op het schoolplein, dan worden deze op school opgelost en wordt er via mail over gecommuniceerd naar de ouders. Grotere problemen zoals het stelen van een traktatie of een vechtpartij worden veelal telefonisch besproken met de ouders. Successen die kinderen behalen worden gedeeld met ouders als deze bijzonder zijn. De leerkrachten geven aan niet alle successen te delen, dan zouden ze er een dagtaak aan hebben.

Ouders als helpers

Uit de antwoorden op de vraag of ouders ook helpen op school, blijkt dat ouders door alle leerkrachten ook worden ingeschakeld om te helpen. Ouders worden gevraagd mee te helpen bij schoolreisjes, schoolzwemmen, met lezen op school en met het opruimen binnen en buiten de school. Hoewel het helpen van ouders op school vaak niet gezien wordt als educatieve samenwerking, maar als ouderparticipatie (Lusse, 2013) en maatschappelijke samenwerking (Oostdam en De Vries, 2014), blijkt uit dit onderzoek dat leerkrachten vinden dat het helpen van ouders wel bijdraagt aan de educatieve samenwerking. Door zo samen te werken, leren de leerkrachten ouders beter kennen, wat de educatieve samenwerking makkelijker maakt. Het wordt volgens hen gemakkelijker om contact te maken. Deelnemer 5 zegt hierover: "Als ouders wat vaker in de school komen om te helpen bijvoorbeeld bij het lezen, kun je makkelijker met ouders praten, omdat je ze wat vaker ziet." Een knelpunt dat hierbij wordt genoemd door deelnemer 7 is, dat "niet alle ouders willen helpen, er komen eigenlijk altijd dezelfde ouders helpen op school."

Ouders als ondersteuners van het leren

Gevraagd is of de leerkrachten ouders actief inzetten als ondersteuners van het leren thuis, bijvoorbeeld door kinderen huiswerk mee te geven dat ze samen met hun ouders moeten maken. Slechts vier van de 10 leerkrachten doen dit. Een van hen, deelnemer 5, zegt: "Als een kind het lezen erg lastig en niet leuk vindt, vraag ik wel eens aan ouders of zij wat vaker willen

voorlezen.” Acht leerkrachten geven aan dat lang niet alle ouders hun kind thuis kunnen helpen. De meest genoemde reden hiervoor is dat sommige ouders niet voldoende competenties hebben om hun kind te helpen leren. Dit is afhankelijk van de achtergrond en het opleidingsniveau van de ouders. Een van de leerkrachten (deelnemer 6) vindt dit geen reden om ouders niet in te zetten als ondersteuners bij het leren: “Ze kunnen dan wel helpen bij het aanleren van praktische vaardigheden”. Ook wordt opgemerkt dat er soms in het leven van de ouders geen tijd en ruimte is om het kind te ondersteunen.

Leerkrachten als ondersteuners van het opvoeden

Op de vraag: ‘*Ondersteunt u ouders bij opvoedingsproblemen?*’ antwoorden slechts vier van de 10 leerkrachten bevestigend. De meeste leerkrachten vinden dat ze een signalerende functie hebben. Deelnemer 1 laat het de ouders bijvoorbeeld weten als het kind gedragsproblemen vertoont, maar vindt het vervolgens aan de ouders om hier actie op te ondernemen. Deelnemer 2 zegt: “Als ik merk dat een kind heel erg moe is, dan bel ik de ouders om te overleggen. Hoe ziet de dag van het kind eruit, en wat kan een kind aan? Je kan wel gelijk vijf dagen in de week tot twee uur naar school gaan en daarna nog bso maar is dat verstandig?” Zij ziet voor zichzelf hierin niet alleen een signalerende, maar ook een adviserende rol. Een andere leerkracht, deelnemer 7, zegt: “Sommige kinderen zijn moeilijke eters op school. Dan helpen wij deze kinderen ook om goed te eten en drinken.” Deze leerkracht gaat verder dan adviseren en onderneemt daadwerkelijk acties in het opvoedkundige domein. De leerkrachten geven aan dat het dan wel belangrijk is om met ouders op een lijn te zitten, hetzelfde beeld te hebben bij de opvoeding. Volgens deelnemer 3 staan niet alle ouders open voor advies over de opvoeding. Als ouders er niet voor openstaan, ziet hij voor zichzelf geen rol.

Leerkrachten als vraagbaak

De leerkrachten is gevraagd of zij regelmatig vragen van ouders beantwoorden. Dat blijkt het geval. Alle leerkrachten zien voor zichzelf een rol als vraagbaak en zeggen dat ze voor ouders goed bereikbaar zijn. De meeste van hen kunnen de vragen van ouders, die veelal gaan over de leerprestaties van hun kind, altijd goed beantwoorden. Soms wordt overleg gepleegd met een collega.

Ouders als bron van informatie

Gevraagd is of de leerkrachten ouders actief inzetten als bron van informatie om het leren van de kinderen te bevorderen. Dat is bij alle leerkrachten het geval. Zij geven aan dat de ouders het kind het beste kennen en informatie kunnen geven die hen helpt met de benadering van het kind in de klas. Deelnemer 4 zegt: “Ik leer van ouders over hoe ik het kind het beste kan benaderen, ouders kunnen bijvoorbeeld aangeven dat het kind zelf niet graag een vinger opsteekt voor een beurt, maar wel graag de beurt wil krijgen om antwoord te geven.” Deelnemer 9 zegt: “Ik leer veel van ouders over hoe hun kind is en wat zich voornamelijk thuis afspeelt, maar deze informatie neem ik mee de klas in.”

Samenvatting strategie

Uit het onderzoek blijkt dat de leerkrachten niet alle zes de strategieën in de praktijk evenveel hanteren. Alle leerkrachten zetten ouders in als ontvangers van informatie, als helpers en als bron van informatie en zien zichzelf als vraagbaak voor ouders. De strategieën die ieder door slechts vier leerkrachten worden ingezet zijn: de ouders inzetten als ondersteuners van het leren en het inzetten van de leerkracht als ondersteuner bij de opvoeding. Er is slechts een van de 10 leerkrachten die alle strategieën inzet.

4.2 Benodigde competenties

Om de tweede deelvraag ‘*In welke mate beschikken de leerkrachten over de competenties (kennis, houding en vaardigheden) om invulling te geven aan educatieve samenwerking?*’ te beantwoorden is leerkrachten gevraagd voor verschillende stellingen aan te geven in hoeverre deze op hen van toepassing is en dit toe te lichten. De leerkrachten hebben iedere stelling een score gegeven van 1 tot 4, waarbij 1 staat voor ‘geheel niet op mij van toepassing’ en 4 voor ‘geheel op mij van toepassing’. Uit de toelichting zijn tekstfragmenten geselecteerd waaruit bleek welke houding, kennis en vaardigheden leerkrachten hebben ten aanzien van samenwerking met ouders.

4.2.1 Benodigde houding

Een voorwaarde voor het aangaan van educatieve samenwerking is dat leerkrachten 1) een positieve houding hebben ten aanzien van samenwerking met ouders, (Amatea et al., 2012; Ratcliff & Hunt, 2009) 2) een uitnodigende houding hebben naar ouders (Amatea et al., 2012; Anderson & Minke, 2007; Farrell & Collier, 2010; Westergård, 2013), 3) ouders zien als

waardevolle partners (Amatea et al., 2012; Ratcliff & Hunt, 2009) en 4) gericht zijn op empowerment van ouders [CITATION Doo14 \l 1043]. In tabel 2 staan de scores die door de leerkrachten gegeven zijn op de stellingen over hun houding ten aanzien van samenwerking.

Tabel 2: Scores houding

Deelnemer	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Stelling										
Positieve houding										
Ik vind samenwerken met ouders erg belangrijk	4	4	4	4	4	4	4	3	4	4
Samenwerken met ouders levert mij veel voordeel op	4	4	3	3	3	3	3	4	3	3
Ik voel mij zeer betrokken bij de kinderen en ouders uit mijn klas	4	4	3	4	3	3	3	3	4	4
Uitnodigende houding										
Ik steek veel energie in het samenwerken met ouders	4	3	3	3	4	3	4	4	3	3
Ouders zien als waardevolle partners										
Ik leer veel van ouders	3	4	4	2	2	3	3	3	3	2
De ouders van de kinderen uit mijn klas kunnen hun kind thuis goed helpen	1	4	2	2	3	3	3	4	3	3
Gericht op empowerment van ouders										
Ik help ouders om hun kinderen te ondersteunen bij het leren.	3	3	3	3	4	4	3	4	3	4

Positieve houding ten aanzien van samenwerking met ouders

Uit tabel 2 blijkt dat alle leerkrachten de samenwerking met ouders heel belangrijk vinden. Zij geven hiervoor verschillende motivaties. Deelnemer 1 vindt samenwerking belangrijk, omdat hiermee negatief gedrag wordt voorkomen: “Hoe meer je gewoon een prettige samenwerking hebt, hoe meer positief gedrag je krijgt. Dus geen verwijten en geen negatief gedrag, maar alleen positief gedrag. Dat negatief gedrag wil ik altijd voorkomen.” De meeste leerkrachten geven echter aan positief tegenover samenwerking te staan omdat de ouders veel kennis inbrengen over het kind en ze hiermee informatie verschaffen die ze in de klas kunnen gebruiken. Hoewel de scores in eerste instantie erg positief zijn, blijkt uit de toelichting van enkele leerkrachten wel dat een nuancering van deze positieve houding nodig is. Deelnemer 2 geeft zichzelf een 4, maar zegt daarbij: “Ouders mogen mij feedback geven, maar na minimaal 20 jaar ervaring weet ik heel goed wat ik aan het doen ben.” Deelnemer 9 geeft aan dat ze

samenwerking met ouders belangrijk vindt, maar dat ze “niet zit te wachten op commentaar op wat ik in de klas doe”. Deze opmerkingen lijken erop te wijzen dat de leerkrachten weinig openstaan voor inmenging van de ouders in het onderwijs, omdat zij zichzelf hiervoor deskundig achten. Uit onderzoek van Carlisle et al. (2005) blijkt ook dat sommige leerkrachten bang zijn voor (of geen zin hebben in) kritiek van ouders op de onderwijsstijl en -methoden, en dat dit een reden is om samenwerking met ouders te beperken.

Uitnodigende houding

Leerkrachten zouden ouders expliciet moeten uitnodigen om betrokken te zijn bij het onderwijs (Anderson & Minke, 2007) en laagdrempelig contact mogelijk moeten maken tussen leerkracht en ouders (Amatea et al., 2012; Farrell & Collier, 2010). Uit tabel 2 blijkt dat de leerkrachten (veel) energie steken in de samenwerking met ouders. Ze zoeken contact met ouders via mail, ouderportaal, nieuwsbrief en praatje langs het hek van het schoolplein en de tien minuten gesprekken. Bij sommige kinderen is meer vereist, bijvoorbeeld als er gedrags- of leerproblemen zijn. Dan vindt er intensiever telefonisch contact plaats. De leerkrachten geven wel aan dat deze energie grenzen kent, omdat hun tijd schaars is. Hierop doorgevraagd blijkt dat ouders niet door alle leerkrachten expliciet worden uitgenodigd om betrokken te zijn bij het onderwijs. Zes leerkrachten geven aan dat de aanpak in de klas de verantwoordelijkheid is van de leerkracht. Zo zegt deelnemer 2: “Ik ga hen [ouders] niet vertellen hoe ik het in de klas aanpak, hoe ik de lessen indeel, daar hebben zij niks mee van doen.” Deelnemer 10 zegt: “Wat ik doe in de klas bepaal ik, ieder heeft zo zijn vak geleerd. “

Volgens de leerkrachten is het voor ouders gemakkelijk om contact met hen op te nemen. Dit gebeurt vooral laagdrempelig op het schoolplein, maar ook via het leerlingvolgsysteem of via mail.

Ouders zien als waardevolle partners

Voor educatieve samenwerking zou ook een voorwaarde zijn dat leerkrachten ouders zien als waardevolle partners waarvan ze kunnen leren en die óók in staat zijn hun kinderen vaardigheden te leren (Amatea et al., 2012; Bakker et al., 2013; Ratcliff & Hunt, 2009). Uit tabel 2 blijkt dat leerkrachten verdeelde meningen hebben over de mate waarin zij leren van ouders. Men geeft vooral aan van ouders te leren (kennis te krijgen) over de thuissituatie van het kind, waardoor zij het kind beter kunnen begrijpen en benaderen. Deelnemers 2 en 3 vinden dit ook ‘leren van ouders’. Andere deelnemers, waaronder deelnemer 10, zien het verkrijgen van deze

kennis niet als leren van ouders. Zij zegt: “Ik weet niet of ik wel van ouders leer, ik krijg wel informatie van het kind dat wel, maar verder leer ik niet zoveel van ouders.”

De scores op de stelling ‘De ouders van de kinderen uit mijn klas kunnen hun kind thuis goed helpen’ lopen erg uiteen. Zo geeft deelnemer 1 hier de score 1, omdat “Lang niet alle ouders hun kind thuis kunnen helpen. Dat is ook afhankelijk van wat voor achtergrond ze hebben.”. Andere deelnemers geven een score 4. Zo vindt deelnemer 8: “ Over het algemeen kunnen ouders hun kinderen goed helpen.”. Maar ook zij maakt hierbij de opmerking: “Maar je hebt ouders in verschillende soorten en maten.” Hoewel de scores dus uiteen lopen, blijkt dat leerkrachten vinden dat niet alle ouders in staat zijn het kind vaardigheden aan te leren. Er wordt hierbij ook gerefereerd aan de coronaperiode waarin thuisonderwijs werd gegeven en waarin duidelijk is gebleken dat niet iedere ouder in staat is om goed onderwijs thuis te geven.

Enkele leerkrachten spreken over de noodzaak van vertrouwen tussen de ouders en de leerkracht, volgens Bakker et al. (2013) een belangrijke voorwaarde voor gelijkwaardig partnerschap. Zo vindt deelnemer 3 het belangrijk dat ouders hem vertrouwen: “Ouders moeten mij vertrouwen, dat ik het beste voor heb met het kind in de klas en erbuiten.” Deelnemer 4 spreekt over het belang van wederzijds vertrouwen: “ Ik wil iedereen het gevoel geven dat de juf er ook voor jou is, voor elk kind en ook voor elke ouder. Daar verwacht ik dan natuurlijk bepaalde dingen voor terug, dat ze op diezelfde manier naar mij communiceren. Ze kunnen me mogen of niet, het gaat over de toekomst van hun kind. Dus ze moeten het met mij doen, en ik met hun.” Hieruit spreekt ook het belang van een gezamenlijke doelstelling: een zo goed mogelijke toekomst van het kind, zoals Rouse en O’Brien (2017) stellen.

Gericht op empowerment van ouders

Volgens Doornenbal en Fukkink (2014) moet een leerkracht gericht zijn op het versterken van ouders in hun onderwijsondersteunende rol. Uit tabel 2 blijkt dat de leerkrachten vinden dat ze de ouders helpen hun kind te helpen. Deelnemer 8 geeft aan dat het belangrijk is om ouders te begeleiden in de onderbouw: “Niet alleen de kinderen gaan voor het eerst naar school, ook als ouders hun oudste kind naar school brengen begint voor hun een nieuw hoofdstuk waarbij ik uit ervaring ook deze ouders begeleid in deze nieuwe fase”. Deelnemer 1 geeft het belang aan van het benadrukken van de positieve punten van ouders: “ Ik zeg nooit dat ze [ouders] het slecht doen. Ook al vind ik dat soms wel. Ik probeer ze dan mee te nemen in dat proces om aan de toekomst van het kind te werken, dat zij iets nodig hebben in de wereld.”

Samenvatting houding

Samenvattend kan gesteld worden dat de leerkrachten zelf vinden dat ze een positieve houding hebben ten aanzien van samenwerking met ouders. Zij zijn van mening dat ouders veel kennis hebben van het kind, die de leerkrachten in de klas kunnen gebruiken. De leerkrachten zeggen dan ook dan ook (veel) energie te steken in de samenwerking met ouders, binnen de beperkte tijd die ze hiervoor ervaren. Leerkrachten vinden zichzelf echter de deskundige in het onderwijs, wat ervoor zorgt dat niet allemaal open staan voor inmenging van de ouders in het onderwijs. De leerkrachten zien ouders als belangrijke bron van informatie. Ze vinden echter dat ze maar beperkt van ouders kunnen leren en dat lang niet alle ouders een waardevolle bijdrage kunnen leveren aan het leren van het kind. Uit de scores blijkt ook dat de leerkrachten niet alle ouders zien als waardevolle partners.

4.2.2 Benodigde kennis

Een voorwaarde voor het aangaan van educatieve samenwerking is dat leerkrachten kennis hebben van 1) de voordelen van samenwerking (Farrell & Collier, 2010), 2) communicatiestrategieën en -technieken (Ratcliff & Hunt, 2009) en 3) diversiteit in opvoedingsstijlen (Bakker et al., 2013; Ratcliff & Hunt, 2009). Uit het onderzoek bleek al eerder (bij stellingen over houding) dat de leerkrachten de voordelen van samenwerking kennen. Hierbij zien ze vooral als voordeel dat de ouders veel kennis inbrengen over het kind en ze hiermee informatie verschaffen die ze in de klas kunnen gebruiken. Voor de overige kennisaspecten zijn stellingen voorgelegd aan de deelnemers, zie tabel 3.

Tabel 3: Scores kennis

Deelnemer	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Stelling										
Kennis van communicatie										
Ik weet hoe ik met ouders kan communiceren	4	4	2	3	3	4	3	4	4	3
Kennis van diversiteit										
Ik ken de kinderen en de ouders uit mijn klas goed en ik weet veel over hun thuissituatie en leefstijl.	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3

Kennis van communicatie

De leerkrachten weten hoe ze met ouders kunnen communiceren. Alleen deelnemer 3 geeft hieraan een score 2. Deze deelnemer is nog in opleiding en geeft aan dat hij hierin nog lerende is. Hierop doorgevraagd geven de leerkrachten aan te weten dat niet alle ouders op dezelfde manier moeten worden benaderd. Zo wordt gesteld dat “Mensen van het kamp direct aangesproken willen worden” (deelnemer 6). Niet alle leerkrachten weten altijd welke communicatiestrategie te hanteren. Zo vraagt deelnemer 8 hierover nog weleens advies van een collega. De leerkrachten zijn wel goed bekend met alle mogelijke manieren om met ouders te communiceren.

Kennis van diverse opvoedingsstijlen

Om goed te kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van het kind, moeten leerkrachten goed op de hoogte zijn van de thuissituatie van de leerlingen en van de betrokkenheid van ouders thuis. Als zij de pedagogische doelen van ouders kennen, kunnen ze hieraan bijdragen in de onderwijssetting (Bakker et al., 2013). Aan de leerkrachten is gevraagd in welke mate zij op de hoogte zijn van de thuissituatie en leefstijl van de kinderen en ouders. Negen van de 10 deelnemers geven aan dat zij redelijk goed op de hoogte zijn. Deelnemer 9 geeft zichzelf een score 2 en geeft hierbij aan dat het niet altijd lukt om tijdens tien-minuten gesprekken volledige kennis te krijgen van de thuissituatie. ‘Tijdens zo’n kort gesprek is het best lastig om de juiste vragen te stellen om elkaar goed te leren kennen’. Uit de toelichtingen op de stelling blijkt dat leerkrachten het belangrijk vinden de achtergronden van de kinderen te kennen. Deelnemer 5 zegt: “ Op school hebben we ook te maken met veel verschillende culturen. Je wilt zo goed mogelijk aansluiten bij elke cultuur.” De leerkrachten kennen echter niet van alle kinderen de thuissituatie goed. Dit komt omdat sommige ouders terughoudend zijn in het geven van informatie over de thuissituatie of omdat het voor de leerkracht lastig is om in korte gesprekken met ouders diepgaande informatie over de thuissituatie te krijgen. In de coronaperiode is deze kennis afgenomen, omdat huisbezoeken niet altijd meer mogelijk zijn en er alleen online of telefonisch contact mogelijk is. Dit maakt het lastiger om de thuissituatie in te schatten.

Omdat de thuissituatie niet overal bekend is, zijn ook de pedagogische vraagstukken van de ouders niet bekend. Deelnemer 6 stelt wel als algemeenheid: “Ouders met een hogere opleiding willen graag uiterste leerprestaties zien van de kinderen, ouders die lager opgeleid zijn hechten meer waarde aan goede omgangsvormen en zo weinig mogelijk negatief gedrag van het kind op school.”

Samenvatting kennis

De leerkrachten hebben kennis van de voordelen van samenwerking met ouders. Ook weten ze hoe ze met ouders kunnen communiceren. De leerkrachten vinden dat zij over het algemeen redelijk goed bekend zijn met de thuissituatie en leefstijl van de kinderen en ouders, al geldt dit niet voor alle kinderen en heeft het gebrek aan fysiek contact met ouders gedurende de coronapandemie deze kennis verminderd. Expliciete kennis van de pedagogische vraagstukken van ouders ontbreekt in de meeste gevallen.

4.2.3 Benodigde vaardigheden

Een voorwaarde voor het aangaan van educatieve samenwerking is dat leerkrachten een relatie met ouders kunnen opbouwen, communicatieve vaardigheden hebben en kunnen omgaan met diversiteit (Vuorinen et al., 2014). In tabel 4 staan de scores die door de leerkrachten gegeven zijn op de stellingen over hun vaardigheden ten aanzien van samenwerking.

Tabel 4: Scores vaardigheden

Deelnemer	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Stelling										
Relatie kunnen opbouwen										
Ik bouw vanaf het begin van het schooljaar bewust met alle ouders een goede relatie op	4	3	4	2	4	4	4	4	4	4
Communicatieve vaardigheden										
Ik vind dat ik goed kan communiceren met ouders	4	4	4	3	3	3	3	4	3	3
Kunnen omgaan met diversiteit										
Ik benader alle ouders op dezelfde manier	3	1	3	4	2	4	2	1	4	4

Relatie kunnen opbouwen

Aan de leerkrachten is gevraagd in welke mate en hoe zij een relatie opbouwen met ouders. Uit tabel 4 blijkt dat acht van de 10 leerkrachten heel bewust vanaf het begin van het schooljaar met alle ouders een goede relatie opbouwen. Er wordt door middel van een

kennismakingsgesprek en soms een driehoeksgesprek (ouder, kind, leerkracht) tijd genomen om elkaar beter te leren kennen. Deelnemer 4 geeft zichzelf een score 2. Zij geeft aan hier wel bewust aan te werken, maar dat “het lastig is om met elke ouder een band op te bouwen”. Sommige ouders zien of spreken zij maar heel weinig en lijken ook geen behoefte te hebben aan meer contact.

De leerkrachten vinden het belangrijk om elkaar goed te leren kennen en vertrouwen op te bouwen. Het is gemakkelijker om ouders later te benaderen als er al sprake is van een goede relatie tussen ouders en leerkracht. Ook volgens Amatea et al. (2012) en Farrell en Collier (2010) maakt een goede relatie met ouders het makkelijker om met ouders samen te werken op de momenten dat er een probleem is. Het lukt volgens de leerkrachten echter niet altijd om een goede relatie op te bouwen. Redenen die hiervoor worden gegeven, zijn dat niet alle ouders goed bereikbaar zijn, ouders soms zelf onderling geen goede relatie hebben en dat leerkrachten sommige ouders niet aardig vinden.

Communicatieve vaardigheden

Voor educatieve samenwerking moeten leerkrachten de communicatieve vaardigheden hebben een dialoog aan te gaan (tweerichtingsverkeer) om zo input van ouders uit te lokken en constructief te verwerken (Amatea et al., 2012). Ze moeten open en tactvol kunnen communiceren (Vuorinen et al., 2014). Aan de leerkrachten is gevraagd naar hun communicatieve vaardigheden. Uit tabel 4 blijkt dat de leerkrachten over het algemeen wel tevreden zijn over hoe goed ze kunnen communiceren met ouders. Met name de ervaren leerkrachten met 20 tot 25 jaar ervaring geven zichzelf direct een hoog cijfer. Leerkrachten geven aan verschillende communicatieve vaardigheden in te zetten in hun samenwerking met ouders. Zo geven twee leerkrachten aan duidelijk hun verwachtingen naar ouders uit te spreken, waaronder deelnemer 1: “Ik leg in nieuwsbrieven uit wat ouders in de komende tijd kunnen gaan oefenen thuis zoals bijvoorbeeld het leren veterstrikken, en hiermee schep ik dan ook een duidelijke verwachting naar ouders toe. “ De dialoog wordt met ouders opgezocht. In persoonlijke gesprekken wordt geprobeerd zoveel mogelijk informatie te verzamelen over het kind. Ook in tien-minuten proberen de leerkrachten met korte en bondige vragen informatierijke antwoorden te krijgen. Leerkrachten geven aan de juiste vragen te kunnen stellen. Deelnemer 8 zegt hierover: “Na een aantal jaren voel je je vertrouwd om naar ouders toe te stappen, vragen te stellen en een kritische houding aan te nemen.” Men probeert open en duidelijk te zijn. Zo zegt deelnemer 4: “Als je wat aan ouders moet vertellen en het geen goed nieuws is, kun je dat beter telefonisch doen en direct met de deur in huis vallen en er niet omheen draaien zoals in de

politiek.” Hieruit blijkt dat de leerkrachten weten wat de beperkingen van communicatiemiddelen zijn, wat ook belangrijk is voor een goede samenwerking met ouders (Ratcliff & Hunt, 2009).

Kunnen omgaan met diversiteit

Voor een goede samenwerking met ouders moeten leerkrachten kunnen omgaan met diversiteit. Iedere ouder is anders en dit vraagt om een andere benadering. Op de stelling “Ik benader alle ouders op dezelfde manier” wordt wisselend gereageerd; de scores lopen uiteen van 1 tot 4. Hierop doorgevraagd blijkt dat de leerkrachten die zichzelf een hoge score geven, dit doen omdat ze proberen alle ouders dezelfde aandacht en begeleiding te bieden. De deelnemers die zichzelf een lage score geven, vinden dat alle mensen verschillend zijn en op verschillende manieren moeten worden benaderd. Concluderend kan gesteld worden dat de leerkrachten er wel hetzelfde over denken en het eens zijn met de uitspraak van deelnemer 3: “Ik behandel iedereen natuurlijk met hetzelfde respect, maar inhoudelijk benader ik alle ouders op een andere manier. Daar zit een enorm verschil in. “

Sommige leerkrachten vinden het lastig om samen te werken met ouders die heel anders denken dan zichzelf, zoals ook uit het onderzoek van Kassenberg et al. (2016) bleek. Deelnemer 1 zegt: “Bij de ene [ouder] moet je er ook wat meer energie in steken, omdat je elkaar niet altijd even goed begrijpt. Je hebt soms gewoon een andere dynamiek. Dan denk ik ‘wat wil je nu weer’ en dan denken ze dat natuurlijk ook andersom bij mij.” Deelnemer 5 zegt: “Het is vallen en opstaan soms met het omgaan van alle diversiteit in de school.” De meer ervaren leerkrachten hebben hier het minst moeite mee.

Samenvatting vaardigheden

De leerkrachten hebben de meeste vaardigheden om een educatieve samenwerking met ouders aan te gaan. Ze proberen heel bewust vanaf het begin van het schooljaar met alle ouders een goede relatie op te bouwen. Ze willen hiermee onderling vertrouwen realiseren, waardoor het gemakkelijker is om ouders op een later tijdstip te benaderen. De leerkrachten vinden ook dat ze de communicatieve vaardigheden hebben om een goede samenwerking te realiseren. Toch lukt het niet altijd om een goede samenwerkingsrelatie op te bouwen. Sommige ouders zijn slecht bereikbaar of toegankelijk. Sommige leerkrachten vinden het lastig om samen te werken met ouders die heel anders denken dan zichzelf.

5. Conclusie en discussie

De hoofdvraag van dit onderzoek is: *Op welke manier geven leerkrachten in het primair onderwijs invulling aan educatieve samenwerking met ouders en in welke mate beschikken zij over de benodigde competenties hiertoe?* In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op deze hoofdvraag aan de hand van de antwoorden op de deelvragen. Vervolgens worden de onderzoeksresultaten bediscussieerd. Tot slot worden de beperkingen van het onderzoek besproken en worden aanbevelingen gedaan voor zowel vervolgonderzoek als voor de praktijk.

5.1 Conclusie

De eerste deelvraag was: *Welke strategieën hanteren leerkrachten om invulling te geven aan educatieve samenwerking met ouders?* Educatieve samenwerking betreft het gezamenlijk optrekken van school en ouders bij pedagogische en didactische vraagstukken [CITATION Oos14 \t \l 1043]. Hierbij wordt gestreefd naar ‘educatief partnerschap’, waarbij ouders en school elkaar zien als partner in onderwijs en opvoeding van een leerling en samenwerken om optimale omstandigheden te creëren voor de ontwikkeling van het kind [CITATION Eps09 \l 1043].

Uit het onderzoek blijkt dat de ondervraagde leerkrachten niet alle benodigde zes strategieën voor educatieve samenwerking in de praktijk evenveel hanteren. Alle leerkrachten zetten ouders in als ontvangers van informatie, als helpers en als bron van informatie en zien zichzelf als vraagbaak voor ouders. De meeste leerkrachten ondersteunen ouders echter niet in de opvoeding en zetten ouders slechts beperkt in als ondersteuners in het leren. De samenwerking richt zich vooral op het uitwisselen van informatie ten behoeve van de onderwijs-didactische ontwikkeling van het kind. Er is slechts een van de tien leerkrachten in dit onderzoek die alle strategieën inzet. De meeste leerkrachten zien het onderwijs nog altijd als primaire taak van de leerkracht en geven aan dat ouders niet altijd in staat zijn om het leren te ondersteunen. De opvoeding wordt gezien als primaire taak van de ouders. Bemoeienis over de domeinen heen blijft beperkt. Dit komt overeen met de bevindingen van het onderzoek van Hirsto (2010).

Met betrekking tot de tweede deelvraag ‘*In welke mate beschikken leerkrachten over de benodigde competenties (kennis, houding en vaardigheden) om invulling te geven aan educatieve samenwerking?*’ blijkt uit het onderzoek dat de leerkrachten zelf vinden een positieve en uitnodigende houding te hebben ten aanzien van samenwerking met ouders. Zij zien ouders daarbij vooral als belangrijke bron van informatie over het kind, die hen helpt het kind beter te begrijpen en benaderen. Echter blijkt dat zij maar beperkt openstaan voor invloed van ouders in

het onderwijs. Zij vinden het onderwijs hun eigen verantwoordelijkheid en deskundigheid, en verlangen van ouders vertrouwen in hun aanpak. Bovendien hebben de leerkrachten er geen vertrouwen in dat alle ouders een waardevolle bijdrage kunnen leveren aan de leerprestaties van hun kind. Voor het realiseren van educatieve samenwerking is het echter van belang dat leerkrachten ouders zien als welwillende en bekwame partners met hun eigen kwaliteiten (Amatea et al., 2012; Ratcliff & Hunt, 2009). In de praktijk blijkt dit maar deels het geval.

Uit het onderzoek blijkt dat de leerkrachten grotendeels de benodigde kennis hebben om educatieve samenwerking met ouders aan te gaan. Ze hebben kennis van de voordelen van samenwerking met ouders. Ook hebben zij kennis van communicatiestrategieën en -middelen, waarmee ze de kennis hebben om effectieve tweezijdige communicatie met ouders te realiseren [CITATION Rat09 \l 1043]. De leerkrachten hebben over het algemeen redelijk goede kennis van de thuissituatie en leefstijl van de kinderen en ouders. De leerkrachten onderschrijven het belang van deze kennis, omdat het ze inzicht geeft in hoe ze een kind het beste kunnen benaderen. Ook volgens Ratcliff en Hunt (2009) zorgt kennis van achtergronden, normen en waarden van het kind ervoor dat leerkrachten zich hierop kunnen aanpassen en didactische doelen beter bereiken. Bakker et al. (2013) vinden daarnaast dat leerkrachten ook de pedagogische doelen van ouders moeten kennen, zodat ze hieraan bij kunnen dragen in de onderwijssetting. De leerkrachten geven echter aan dat deze doelen meestal niet expliciet bekend bij hen zijn.

De leerkrachten beschikken ook over de meeste vaardigheden om een educatieve samenwerking met ouders aan te gaan. Ze geven aan een relatie te kunnen opbouwen met ouders en goed te kunnen communiceren met ouders. Zij vinden dat dat ze open en duidelijk zijn, een dialoog creëren met ouders en alle ouders met respect benaderen, op een manier die past bij de ouders. Wel geven enkele leerkrachten aan het lastig te vinden om samen te werken met ouders die heel anders denken dan zichzelf. Voor de leerkrachten is het van belang dat zij samen op een lijn zitten met ouders wat betreft de aanpak van het kind en deze gelijkgerichtheid ontbreekt soms als ouders er heel andere normen, waarden en opvoedstijl op nahouden. Hieruit blijkt dat het voor sommige leerkrachten lastig is om om te gaan met diversiteit van ouders, zoals ook Kassenberg et al. (2016) concluderen. De meer ervaren leerkrachten hebben hier minder moeite meer. Dit komt overeen met de bevindingen uit het onderzoek van Melnick en Meister (2008) waaruit blijkt dat ervaren leerkrachten zich sneller op hun gemak voelen bij en makkelijker aanpassen aan verschillende ouders.

Op basis van de antwoorden op de deelvragen, kan antwoord worden gegeven op de hoofdvraag van dit onderzoek: *Op welke manier geven leerkrachten in het primair onderwijs*

invulling aan educatieve samenwerking met ouders en in welke mate beschikken zij over de benodigde competenties hiertoe?

De meeste leerkrachten zetten ouders slechts beperkt in als ondersteuners in het leren en ondersteunen ouders niet in de opvoeding. Zij geven hiermee slechts beperkt invulling aan educatieve samenwerking met ouders (Epstein, 2009; Smit et al, 2006). Dit kan mogelijk verklaard worden uit een verminderde aanwezigheid van enkele competenties bij de leerkrachten, die worden gezien als essentieel voor het aangaan van educatieve samenwerking. Hoewel uit dit onderzoek blijkt dat de leerkrachten zelf aangeven te beschikken over de meeste van de benodigde competenties, blijkt dat zij maar beperkt openstaan voor inmenging van ouders in het onderwijs. Dit komt omdat zij zichzelf hiertoe deskundig achten en vinden dat niet alle ouders waardevol kunnen bijdragen aan het leren. Ook blijkt dat het bij leerkrachten ontbreekt aan expliciete kennis van de pedagogische doelstellingen van ouders. Zonder deze kennis kunnen zij geen effectieve bijdrage leveren aan het realiseren van deze doelstellingen. Uit het onderzoek blijkt echter ook dat de meeste leerkrachten vinden dat hun rol met betrekking tot de opvoeding en dus de pedagogische doelstellingen beperkt is en ook moet zijn. Tot slot ontbreekt het sommige (minder ervaren) leerkrachten aan voldoende vaardigheden om om te gaan met diversiteit van ouders en op een lijn te komen met ouders die andere normen en waarden hebben.

5.2 Discussie

Samenwerking tussen ouders en leerkrachten is belangrijk. Wanneer ouders en leerkrachten een goede interpersoonlijke relatie hebben, zorgt dit voor meer tevredenheid bij zowel ouders als leerkrachten en leidt dit tot betere prestaties van kinderen (Bakker et al., 2013; Oostdam & Hooge, 2013; Stroetinga et al., 2019). Er is slechts beperkt onderzoek gedaan naar de manier waarop leerkrachten in de praktijk invulling geven aan educatieve samenwerking met ouders. Onderzoek in Nederland ontbreekt in zijn geheel (Kassenberg et al., 2016). Met dit onderzoek is meer kennis verkregen over hoe leerkrachten in het primaire onderwijs in Nederland invulling geven aan educatieve samenwerking en in welke mate zij vinden dat ze over de benodigde competenties daartoe beschikken. Dit onderzoek onderschrijft dat leerkrachten belang hechten aan samenwerking en een goede relatie met ouders, maar dat van educatieve samenwerking maar beperkt sprake is. De leerkrachten vinden samenwerking met ouders vooral belangrijk om inzichten in het kind te verkrijgen, die hen helpen het kind op de juiste manier te benaderen en te onderwijzen. De samenwerking richt zich dus vooral op het uitwisselen van informatie ten behoeve van de onderwijs-didactische ontwikkeling van het kind.

De laatste jaren is de overtuiging ontstaan dat ouders en leerkrachten elkaar moeten ondersteunen bij hun taken en doelgericht moeten samenwerken bij zowel de pedagogische opvoeding als onderwijs-didactische opvoeding [CITATION Men10 \l 1043]. In 2010 concludeerde de Onderwijsraad echter dat de samenwerking tussen leerkrachten en ouders niet veel verder ging dan het verstrekken van informatie en het inschakelen van ouders voor hand- en spandiensten. Dit onderzoek laat zien dat de samenwerking zich inmiddels enigszins heeft uitgebreid. De leerkrachten zien ouders immers niet alleen meer als ontvangers van informatie en als helpers, maar zien ouders ook als waardevolle bron van informatie over (de achtergronden) van een kind. Ook blijkt uit dit onderzoek dat sommige leerkrachten ouders zien als ondersteuners van de onderwijs-didactische opvoeding en dat sommige leerkrachten zichzelf zien als ondersteuners van de pedagogische opvoeding. Echte bemoeienis over de verschillende domeinen heen blijft echter nog altijd beperkt. Leerkrachten zien zichzelf nog altijd als de primair verantwoordelijke voor het onderwijs. Zij beschouwen zichzelf als de experts in het onderwijs aan de kinderen. Kassenberg et al. (2016) benoemen dat leerkrachten de inbreng van ouders kunnen zien als een bedreiging. In dit onderzoek is hiervoor geen bewijs gevonden, maar wel is gevonden dat leerkrachten ouders niet altijd zien als waardevolle partners waarvan ze kunnen leren en die óók in staat zijn hun kinderen vaardigheden te leren, terwijl dit een voorwaarde is voor educatieve samenwerking (Amatea et al., 2012; Bakker et al., 2013; Ratcliff & Hunt, 2009). Daar waar Kassenberg et al. (2016) stellen dat leerkrachten vier competenties nodig hebben om effectief invulling te geven aan educatieve samenwerking, blijkt uit dit onderzoek dat vooral het gebrek aan een van deze competenties, namelijk ‘het zien van ouders als waardevolle partners’, de verdere ontwikkeling van educatieve samenwerking in de weg staat. Volgens de reviewstudie van Bakker et al. (2013) onderschatten leerkrachten de betrokkenheid en competenties van ouders uit lagere sociaaleconomische milieus en van cultureel-etnische minderheden vaak. Ook zouden leerkrachten zich minder comfortabel voelen in het contact met deze ouders dan in contact met ouders met dezelfde achtergrond als zichzelf. Deze onderschatting van de ouders en het ongemak in de communicatie zorgt voor een grotere afstand tussen leerkrachten en ouders (Bakker et al., 2013). Het ontbreken van de competentie om ouders te zien als waardevolle partners beïnvloedt op deze manier de andere benodigde competenties voor educatieve samenwerking, namelijk het hebben van een uitnodigende houding, het kunnen omgaan met diversiteit en het gericht zijn op empowerment van ouders. Als leerkrachten ouders immers niet zien als effectieve bijdragers aan het leren, zullen zij ouders minder snel uitnodigen om hen te ondersteunen in het onderwijs. Anderzijds zien de leerkrachten hun rol in de opvoeding van een kind ook als beperkt. Zij zijn bereid om mee te denken en te

adviseren, maar zien ouders als de primair verantwoordelijke voor de opvoeding. Als ouders niet openstaan voor hun inbreng, vinden zij dat hun rol ophoudt.

Leerkrachten worden gezien als verantwoordelijk voor het onderhouden van contacten met de ouders of verzorgers van de kinderen (Kassenberg et al., 2016). Hoewel uit dit onderzoek blijkt dat de leerkrachten deze verantwoordelijkheid ook voelen en invullen, blijkt ook dat zij vinden dat voor echte educatieve samenwerking beide partijen nodig zijn. Waar leerkrachten de ouders moeten zien als waardevolle partners in de onderwijs-didactische opvoeding, moeten ouders de leerkrachten zien als waardevolle partners in de pedagogische opvoeding. De leerkrachten geven aan dat niet alle ouders openstaan voor inmenging van de leerkracht in de opvoeding. Ook blijkt dat de wederzijdse uitnodigende houding wordt belemmerd als de leerkrachten en ouders verschillende normen, waarden en opvattingen over (onderwijs-didactische en pedagogische) opvoeding hebben. Het is dus niet alleen van belang dat leerkrachten kunnen omgaan met diversiteit van ouders, maar dat ouders ook openstaan voor een andere visie van de leerkracht.

5.3 Beperkingen

Dit onderzoek kent een aantal beperkingen. Allereerst betreft het kwalitatief onderzoek onder een kleine steekproef van de onderzoekspopulatie. De onderzoeksresultaten zijn hiermee niet te generaliseren naar de totale onderzoekspopulatie: leerkrachten van het primair onderwijs in Noord-Nederland. Bovendien is een gemakssteekproef gehanteerd: er zijn 10 leerkrachten in Noord-Nederland geselecteerd die voor de onderzoekster redelijk makkelijk te bereiken waren en die wilden meewerken aan het onderzoek. Deze manier van selecteren van de deelnemers en hun mogelijk positieve houding tegenover het onderwerp kunnen de resultaten van het onderzoek beïnvloeden, wat de resultaten niet representatief maken voor de hele onderzoekspopulatie. De uitkomsten gelden alleen voor de deelnemers aan het onderzoek.

Het gebruik van stellingen kent ook beperkingen. De deelnemers hebben zichzelf redelijk hoge scores gegeven op de stellingen. Hierbij is de kans aanwezig dat zij sociaal wenselijke scores hebben gegeven, wat de betrouwbaarheid van de scores vermindert. Dat blijkt ook uit het feit dat bij het geven van een toelichting op de scores en bij het doorvragen door de onderzoekster vaak bleek dat de initieel gegeven score (te) hoog was. Dit zorgt ervoor dat de scores niet voldoende informatie gaven en het niet zinvol was om conclusies te trekken enkel op basis van de scores. Hierbij had de stelling 'Ik benader alle ouders op dezelfde manier' anders geformuleerd moeten worden. Deze stelling werd op twee manieren geïnterpreteerd door de

deelnemers, namelijk als ‘ik maak geen onderscheid tussen ouders’ (positief) en ‘ik pas mij niet aan aan ouders’ (negatief). De gegeven scores op deze stellingen kennen daarom beperkte waarde, zonder de toelichting hierbij te betrekken. Het scoren op de stellingen bleek in de interviews wel een goede manier om de thema’s te introduceren. Deelnemers werden hierdoor gedwongen na te denken over het thema en zichzelf te beoordelen. Door een toelichting te vragen op de scores werd dieper inzicht verkregen op dat oordeel.

Tot slot zijn in de operationalisatie van de competenties beperkingen geconstateerd. Op onderdelen was het lastig om de constructen goed van elkaar te onderscheiden. De competenties zijn geoperationaliseerd in termen van onderliggende kennis-, houdings- en vaardigheidsaspecten, maar daar bleek overlap in te zitten. Zo bleken bijvoorbeeld kennis van communicatie en vaardigheden in communicatie erg met elkaar overeen te komen en dezelfde toelichtingen op te leveren. Hiermee werden bepaalde codes en dus competenties lastig van elkaar te onderscheiden. Het was beter geweest om communicatieve vaardigheden specifiek te operationaliseren in termen van ‘een dialoog weten te realiseren’, ‘open te communiceren’ en heldere verwachtingen te uiten’, zodat beter gemeten werd in welke mate deelnemers deze vaardigheden bezaten.

5.4 Aanbevelingen

Voor de praktijk

Om educatieve samenwerking in de praktijk verder vorm te geven, is het noodzakelijk dat de competenties van leerkrachten hiertoe verder ontwikkeld worden. Uit het onderzoek blijkt dat vooral het gebrek aan de houding van leerkrachten waarbij zij ‘ouders zien als waardevolle partners’ educatieve samenwerking in de weg staat. Het gebrek aan deze houding belemmert ook de andere competenties die nodig zijn voor educatieve samenwerking. Het is daarom allereerst van belang dat leerkrachten ouders ongeacht hun achtergrond gaan zien als waardevolle partners. Alle ouders kunnen een waardevolle bijdrage leveren aan de ontwikkeling van het kind. Het is aan de leerkrachten die bijdrage te stimuleren en te ondersteunen. Om dit te kunnen, moeten leerkrachten beter leren omgaan met diversiteit van ouders en verschillen in normen, waarden en opvoedstijlen. De Nederlandse samenleving kent steeds meer diversiteit aan culturen, waardoor het voor leerkrachten steeds belangrijker wordt om kennis te hebben van en open te staan voor deze verschillen en te leren hoe ze de verschillen positief kunnen inzetten voor de ontwikkeling van het kind.

De competentie om ouders te zien als waardevolle partners ontwikkelen leerkrachten momenteel in de praktijk door persoonlijke en professionele ervaringen op te doen [CITATION Far10 \l 1043]. Recente bronnen benadrukken echter dat het mogelijk is om de competenties van leerkrachten in het aangaan van betekenisvolle samenwerking met ouders te versterken door scholing [CITATION Vis17 \l 1043]. Zo is het mogelijk om door training leerkrachten kennis bij te brengen over de sterke punten van de verschillende gezinsculturen en hen te leren om deze sterke punten te waarderen en te gebruiken in de klas (Amatea, et al., 2012). In de opleiding tot leerkracht zou hier systematisch aandacht aan moeten worden besteed, zodat leerkrachten al vanaf het begin van hun carrière het belang van de bijdrage van ouders inzien en weten te benutten [CITATION Vis17 \l 1043]. Gedurende de loopbaan kan deze competentie verder versterkt worden door middel van intervisie met of scholing door meer ervaren leerkrachten die kennis en ervaring hebben opgedaan in het aangaan van samenwerkingsrelaties en deze kunnen delen met minder ervaren leerkrachten (Melnick & Meister, 2008).

Voor vervolgonderzoek

In dit onderzoek is kennis verkregen over de manier waarop invulling wordt gegeven aan educatieve samenwerking en in hoeverre leerkrachten in het primair onderwijs beschikken over de competenties die hiertoe benodigd zijn. Gezien de beperkte omvang van het onderzoek kunnen hiermee geen conclusies worden getrokken over de staat van educatieve samenwerking in Noord-Nederland. Hiertoe wordt aanbevolen een groter, kwantitatief onderzoek uit te voeren zodat representatieve resultaten worden verkregen. Hierbij kan gebruik gemaakt worden van stellingen waarop leerkrachten zichzelf een score geven, zoals deze in dit onderzoek zijn gebruikt (met enkele aanpassingen zoals beschreven in de beperkingen). Echter is het daarbij wel noodzakelijk om een toelichting op de scores te vragen, omdat juist deze toelichting rijke informatie geeft. Ook is het raadzaam anonimiteit te garanderen, zodat sociaal-wenselijke antwoorden zoveel mogelijk worden voorkomen. Bovendien zou hierbij niet alleen moeten worden gekeken naar het perspectief van leerkrachten ten aanzien van educatieve samenwerking, maar zou het onderzoek ook het perspectief van ouders in beeld moeten brengen. In hoeverre vinden zij dat zij voldoende betrokken worden in het onderwijs en dat leerkrachten zich voldoende mengen in de opvoeding? Op deze manier wordt een betrouwbaarder beeld verkregen van de daadwerkelijke competenties van de leerkrachten.

Bibliografie

- Amatea, E., Mixon, K., & McCarthy, S. (2012). Preparing future teachers to collaborate with families contributions of family systems counselors to a teacher preparation program. *The Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families*, 21(2), 136-145.
- Anderson, K., & Minke, K. (2007). Parent involvement in education: Toward an understanding of parents decision making. *Journal of Educational Research*, 100(5), 311-323.
- Bakker, J. T., Denessen, E. J., Dennissen, M. H., & Oolbekkink-Marchand, H. W. (2013). *Leraren en ouderbetrokkenheid: Een reviewstudie naar de effectiviteit van ouderbetrokkenheid en de rol die leraren daarbij kunnen vervullen*. Nijmegen: Behavioural Science Institute / Radboud Docenten Academie, Radboud Universiteit Nijmegen.
- Bryman, A. (2008). *Social research methods. 3rd Edition*. New York: Oxford University Press.
- Carlisle, E., Stanley, L., & Kemple, K. M. (2005). Opening Doors: Understanding School and Family Influences on Family Involvement. *Early Childhood Education Journal*, 33(3), 155–162.
- Doornenbal, J., & Fukkink, R. (2014). Samenwerking aan de randen van het onderwijs . In R. Oostdam, & P. De Vries, *Samen werken aan leren en opvoeden. Basisboek over ouders en school*. . Bussum : Coutinho.
- Drummond, K., & Stipek, D. (2004). Low-income parents beliefs about their role in childrens'academic learning. *Elementary School Journal*, 104(3), 197-213.
- Epstein, J. (2009). *School, family, and community partnerships. Your handbook for action* . California: Corwin Press.
- Farrell, A., & Collier, M. (2010). School personnel's perceptions of family-school communication: a qualitative study. *Improving Schools*, 13(1), 4-20.
- Herweijer, L., & Vogels, R. (2013). *Samen scholen. Ouders en scholen over samenwerking in basis-onderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs* . Den Haag: SCP.
- Hirsto, L. (2010). Strategies in home and school collaboration among early education teachers. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 54(2), 99-108.
- Hutter, I., Hennink, M., & Bailey, A. (2011). *Qualitative Research Methods*. SAGE Publications Inc.
- Kassenberg, A., Petri, D., & Doornenbal, J. (2016). Competenties van leerkrachten in het samenwerken met ouders. *Pedagogiek*, 12(3), 211-226.
- Lusse, M. (2013). *Een kwestie van vertrouwen: Een ontwerpgericht onderzoek naar het verbeteren van het contact met ouders in het 'grootstedelijke' vmbo als bijdrage aan preventie van school-uitval* . Rotterdam: Rotterdam University Press.
- Melnick, S., & Meister, D. (2008). A comparison of beginning and experienced teachers' concerns. *Educational Research Quarterly*, 31(3), 39-56.
- Menheere, A., & Hooge, E. (2010). *Ouderbetrokkenheid in het onderwijs. Een literatuurstudie naar de betekenis van ouderbetrokkenheid voor de schoolse ontwikkeling van kinderen*. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam.
- Onderwijsraad. (2010). *Ouders als partners. Versterking van relaties met en tussen ouders op school* . Den Haag: Onderwijsraad.
- Oostdam, R., & De Vries, P. (2014). *Samenwerken aan leren en opvoeden: Basisboek over ouders en school* . Bussum: Coutinho.
- Oostdam, R., & Hooge, E. (2013). Making the difference with active parenting; forming educational partnerships between parents and schools. *European Journal of Psychology of Education*, 28(2), 337-351.
- Ratcliff, N. ..., & Hunt, G. (2009). Building Teacher-Family Partnerships: The Role of Teacher Preparation Programs. *Education*. 129(3), 495-505.

- Rouse, E., & O'Brien, D. (2017). Mutuality and Reciprocity in Parent–teacher Relationships: Understanding the Nature of Partnerships in Early Childhood Education and Care Provision. *Australasian Journal of Early Childhood*, 42(2), 45-52.
- Smetsers, F. (2007). *Proefschrift: Samenwerken in teams, een vanzelfsprekendheid?* Nijmegen: Radboud Universiteit Nijmegen.
- Smit, F., Sluiter, R., & Driessen, G. (2006). *Literatuurstudie ouderbetrokkenheid in internationaal perspectief*. Nijmegen: ITS, Radboud Universiteit Nijmegen.
- Smrekar, C. (1996). *The impact of school choice and community: in the interest of families and school*. New-York: State University of New York press.
- Stroetinga, M., Leeman, Y., & Veugelers, W. (2019). Primary school teachers' collaboration with parents on upbringing: a review of the empirical literature. *Educational Review*, 71(5), 650-667.
- Van den Broek, A., Van Casteren, W., & Braam, C. (2014). *Samenwerking binnen het onderwijs*. Nijmegen: ResearchNed in opdracht van de Onderwijsraad.
- Van Loo, J. (2004). *Effectief communiceren met ouders*. Alphen aan den Rijn: Kluwer.
- Visković, I., & Višnjić Jevtić, A. (2017). Teachers' Opinions on the Possibilities of Collaboration with Parents. *Croatian Journal of Education*, 19(1), 117-146.
- Vuorinen, T., Sandberg, A., Sheridan, S., & Williams, P. (2014). Preschool teachers' views on competence in the context of home and preschool collaboration. *Early Child Development and Care*, 184(1), 149-159.
- Westergård, E. (2013). Teacher competencies and parental cooperation. *International Journal about Parents in Education*, 7(2), 91-99.

Bijlage 1: Interview leidraad

Strategieën voor samenwerking

- Informeert u ouders over het onderwijs en de voortgang van de kinderen? Hoe?
- Helpen ouders op school? Hoe?
- Zet u ouders actief in als ondersteuners van het leren thuis, bijvoorbeeld door huiswerk mee te geven dat ze samen met hun ouders moeten maken? Hoe?
- Ondersteunt u ouders bij opvoedingsproblemen? Hoe?
- Beantwoordt u regelmatig vragen van ouders? Welke? Hoe?
- Zet u ouders actief in als bron van informatie om het leren van de kinderen te bevorderen? Hoe?

Stellingen competenties

Houding

<i>Positieve houding</i>	Ik vind samenwerken met ouders erg belangrijk
	Samenwerken met ouders levert mij veel voordeel op
	Ik voel mij zeer betrokken bij de kinderen en ouders uit mijn klas
<i>Uitnodigende houding</i>	Ik steek veel energie in het samenwerken met ouders <i>Doorvragen:</i> <i>(Hoe) worden ouders betrokken bij het onderwijs?</i> <i>Hoe wordt het ouders gemakkelijk contact met de leerkracht op te nemen?</i>
<i>Ouders als waardevolle partners</i>	Ik leer veel van ouders
	De ouders van de kinderen uit mijn klas kunnen hun kind thuis goed helpen
<i>Empowerment van ouders</i>	Ik help ouders om hun kinderen te ondersteunen bij het leren.

Kennis

<i>Kennis van communicatie</i>	Ik weet hoe ik met ouders kan communiceren. <i>Doorvragen:</i> <i>Is er kennis van verschillende communicatiestrategieën?</i> <i>Is er kennis van verschillende middelen en technieken die ingezet kunnen worden om met ouders samen te werken?</i>
<i>Kennis van opvoedstijlen</i>	Ik ken de kinderen en de ouders uit mijn klas goed en ik weet veel over hun thuissituatie en leefstijl. <i>Doorvragen:</i> <i>Kent men de pedagogische vraagstukken waar de ouders mee kampen?</i>

Vaardigheden

<i>Relatie kunnen opbouwen</i>	Ik bouw vanaf het begin van het schooljaar bewust met alle ouders een goede relatie op <i>Doorvragen: hoe doet u dat?</i>
<i>Communicatieve vaardigheden</i>	Ik vind dat ik goed kan communiceren met ouders <i>Doorvragen: waar blijkt dat uit?</i>
<i>Kunnen omgaan met diversiteit</i>	Ik benader alle ouders op dezelfde manier <i>Doorvragen: Vindt u het lastig om te gaan met ouders die een heel andere achtergrond hebben?</i>

Bijlage 2: Informatiebrief

Informatiebrief over deelname aan het onderzoek over samenwerking tussen leerkrachten en ouders

Beste leerkracht,

Hartelijk dank dat u wilt meewerken aan mijn onderzoek. Mijn naam is Grietje Feenstra en als student binnen de Master Onderwijswetenschappen aan de RuG voer ik dit onderzoek uit. Met behulp van dit wetenschappelijk onderzoek wil ik graag zicht krijgen in de mate waarin samenwerking tussen ouders en leerkrachten in het primair onderwijs plaatsvindt en de manier waarop leerkrachten aankijken tegen samenwerking met ouders. Dit inzicht stelt scholen beter in staat om in te spelen op behoeften van leerkrachten op het gebied van samenwerking met ouders.

Wie doen er mee aan het onderzoek?

Er worden verschillende scholen gevraagd om mee te doen aan dit onderzoek. Het onderzoek vindt plaats aan de hand van interviews.

Wat wordt er van de leerkracht verwacht?

Door middel van een (online) interview ga ik graag met u in gesprek. Het interview duurt ongeveer 1 uur en kan gezien worden als een open gesprek waarbij het gaat om uw eigen mening en persoonlijke beleving.

In verband met het verwerken van de data is het voorstel om de interviews vanaf week 11 af te nemen. Een audio van het interview wordt opgenomen om een latere uitwerking en analyse van gegeven antwoorden mogelijk te maken. Van het interview wordt een transcript gemaakt dat ik u opstuur ter controle. De gegevens en opnames worden anoniem verwerkt. Ook in de rapportage wordt anonimiteit gewaarborgd: de resultaten en beschrijvingen zullen niet herleidbaar zijn naar u of uw school.

Nog vragen?

Mochten er na het lezen van deze informatiebrief nog vragen hebben over het onderzoek, dan kunt u altijd contact opnemen met mij.

Contactgegevens:

Grietje Feenstra, master student Onderwijswetenschappen, Rijksuniversiteit Groningen

g.feenstra.2@student.rug.nl

Bijlage 3: Codeboek

Codeboek

<i>Thema</i>	<i>Thema</i>	<i>Literatuur</i>	<i>Praktijkvoorbeeld</i>
Strategie	Ouders als ontvangers	Ouders als ontvangers van informatie (o.a. de leerkracht bespreekt de voortgang van de kinderen met de ouders) [CITATION Hir10 \l 1043]	<i>Door middel van rapportbesprekingen of tienminuten gesprekken houd ik ouders op de hoogte.</i> <i>Laatst was er een meisje die had een zakje snoep gepakt van een overgebleven traktatie, dan bel ik met de ouders om dit te bespreken.</i>
	Ouders als helpers	Ouders als helpers (ouders van de kinderen helpen bij de lessen); [CITATION Hir10 \l 1043]	<i>Ouders worden ook ingeschakeld om te helpen. Bij schoolreisjes bijvoorbeeld vragen we ouders mee. En ouders komen in de klas bijvoorbeeld vertellen over hun beroep</i>
	Ouders als ondersteuners van het leren	Ouders als ondersteuners van het leren thuis (de leerkracht geeft leerlingen huiswerk mee dat ze samen met hun ouders moeten maken); [CITATION Hir10 \l 1043]	<i>Lang niet alle ouders kunnen hun kind thuis helpen. Dat is ook afhankelijk van wat voor achtergrond ze hebben. Maar wij hebben natuurlijk een populatie waarbij de ouders meestal zelf de school niet hebben afgerond.</i>
	Leerkrachten als ondersteuners van het opvoeden	De leerkracht als ondersteuner van de opvoeding (leerkracht bespreekt opvoedingsproblemen met de ouders); [CITATION Hir10 \l 1043]	<i>Als ik merk dat een kind heel erg moe is, dan bel ik de ouders om te overleggen. Hoe ziet de dag van het kind eruit, en wat kan een kind aan? Je kan wel gelijk vijf</i>

			<i>dagen in de week tot twee uur naar school gaan en daarna nog bso maar is dat verstandig?</i>
	Leerkrachten als vraagbaak	De leerkracht als vraagbaak voor ouders (ouders nemen contact met leerkracht op bij problemen); [CITATION Hir10 \l 1043]	<i>Als ouders mij een vraag stellen, kan ik die meestal gelijk beantwoorden</i>
	Ouders als bron van informatie	Ouders als bron van informatie om het leren van de kinderen te bevorderen (ouders participeren in het opstellen van de leerdoelen van leerlingen). [CITATION Hir10 \l 1043]	<i>Ik leer van ouders over hoe ik het kind het beste kan benaderen, ouders kunnen bijvoorbeeld aangeven dat het kind zelf graag niet een vinger opsteekt voor een beurt, maar wel graag de beurt krijgt om antwoord te geven.</i>
Kennis	Kennis van voordelen samenwerking	Leerkrachten moeten de voordelen kennen van het samenwerken met ouders (Farrell & Collier 2010)	<i>Het samenwerken met ouders is ontzettend belangrijk om samen te kijken wat goed is voor het kind, ouders weten het beste hoe het kind is, ook buiten de school</i>
	Kennis van communicatie	Leerkrachten moeten weten wanneer zij welke communicatiestrategieën moeten toepassen Ratcliff & Hunt, 2009).	<i>Mensen van het kamp willen graag direct aangesproken worden</i>
		Leerkrachten moeten weten welke middelen en technieken (formeel en informeel) er zijn in de communicatie met ouders (Ratcliff & Hunt, 2009).	<i>Het liefst bel ik met ouders als ik ze op de hoogte moet brengen van wat niet goed is gegaan, soms mail ik vooraf al waar het over gaat. Sommige ouders vinden dat prettig. Als het dan weer beter gaat met het kind vertel ik dit dan ook aan ouders dan wel meestal via de mail</i>
	Kennis van diversiteit	Het is voor leerkrachten belangrijk dat zij bekend zijn met de levensstijl,	<i>Ouders met een hogere opleiding willen graag uiterste</i>

		waarden en het gedrag van allerlei ouders (Ratcliff & Hunt, 2009).	<i>leerprestaties zien van de kinderen, ouders die lager opgeleid zijn hechten meer waarden aan goede omgangsvormen en zo weinig mogelijk negatief gedrag van het kind op school</i>
		Leerkrachten hebben kennis nodig van de verscheidenheid in opvoedingsstijlen en opvoedingsvisies (Ratcliff & Hunt, 2009).	<i>Hoger opgeleide ouders hebben een andere opvoedingsstijl van lager opgeleide ouders.</i>
		Ervaren leerkrachten voelen zich sneller op hun gemak bij verschillende ouders en passen zich ook makkelijker aan hen aan (Melnick & Meister, 2008)	<i>Na een aantal jaren voel je je vertrouwd om naar ouders toe te stappen, vragen te stellen en een kritische houding aan te nemen.</i>
		Leerkrachten moeten de pedagogische doelen van ouders kennen, zodat ze hieraan bij kunnen dragen in de onderwijssetting. Zij moeten goed op de hoogte zijn van de thuissituatie van de leerlingen en van de betrokkenheid van ouders thuis (Bakker et al., 2013).	<i>Hoe het kind thuis is en op school kan heel verschillend zijn het is goed om op de hoogte te zijn hoe het kind ook thuis kan zijn.</i>
Houding	Positieve houding ten aanzien van samenwerking	Het is een vereiste dat de leerkracht een positieve houding ten opzichte van ouders en de samenwerking tussen ouders en leerkracht heeft (Ratcliff & Hunt, 2009).	<i>'Het samenwerken met ouders levert mij veel voordelen op, ouders hebben veel kennis van hun eigen kind en die informatie neem ik dan mee in de klas'</i>
		Sommige leerkrachten zijn bang voor kritiek van ouders op de onderwijsstijl en -methoden en houden daarom ouders liever buiten het klaslokaal (Carlisle et al, 2005).	<i>Ik zit niet te wachten op commentaar van wat ik in de klas doe Ouders mogen mij feedback geven, maar na minimaal 20 jaar ervaring weet ik heel goed wat ik aan het doen ben</i>
	Uitnodigende houding	Leerkrachten zouden ouders expliciet moeten uitnodigen om betrokken te zijn bij het onderwijs [CITATION And07 \l 1043]	<i>Ouders mogen mij alles vragen, maar ik ga ze niet alles vertellen wat ik doe, dat kost te veel tijd.</i>
		De leerkracht moet	<i>"Wanneer de</i>

		laagdrempelig contact mogelijk maken tussen leerkracht en ouders (Amatea et al., 2012; Farrell & Collier, 2010).	<i>kinderen dagelijks naar school worden gebracht is het gemakkelijk om even een praatje te maken met de ouders'.</i>
	Ouders zien als waardevolle partners	<p>Leerkrachten moeten inzien dat ouders eigen unieke sterke punten hebben waarmee zij óók in staat zijn hun kinderen belangrijke sociale en cognitieve vaardigheden te leren (Amatea et al., 2012; Ratcliff & Hunt, 2009).</p> <p>Leerkrachten moeten ouders zien als gelijkwaardige partners (Amatea et al., 2012). Het realiseren van een situatie van gelijkwaardig partnerschap eist een grote mate van wederzijds vertrouwen tussen ouders en leerkracht (Bakker et al., 2013).</p>	<p><i>'Het samenwerken met ouders levert mij veel voordelen op, ouders hebben veel kennis van hun eigen kind en die informatie neem ik dan mee in de klas'</i></p> <p><i>Ouders weten het beste hoe het kind is, ook buiten de school'</i></p> <p><i>Nou, ik weet niet of ik wel van ouders leer, ik krijg wel informatie van het kind dat wel, maar verder leer ik niet zoveel van ouders'.</i></p> <p><i>Ik leer niet superveel van ouders, maar soms hebben ze wel een toevoeging waar je wat aan hebt. De ouder moet mij als leerkracht ook al toevoeging zien op didactische niveau bij opvoeding van kind</i></p> <p><i>Ouder moet mij vertrouwen dat ik</i></p>

			<i>het beste voor heb met het kind in de klas en erbuiten.</i>
	Empowerment van ouders	Om een goede samenwerking te bevorderen, is een leerkracht gericht op het versterken van ouders in hun onderwijsondersteunende rol. [CITATION Doo14 \l 1043]	<i>Niet alleen de kinderen gaan voor het eerst naar school in groep 1, ook als ouders hun oudste kind naar school brengen begint voor hun een nieuw hoofdstuk waarbij ik uit ervaring ook deze ouders begeleid in deze nieuwe fase.</i>
Vaardigheden	Relatie kunnen opbouwen	Vuorinen et al. (2014) stellen dat leerkrachten de vaardigheden moeten hebben om een open relatie op te kunnen bouwen waarin dialoog en wederkerigheid centraal staan. Ouders moeten zich veilig voelen bij de leerkracht en vertrouwen hebben in de leerkracht.	<i>Het is belangrijk als leerkracht de ouders goed te leren kennen en een vertrouwensband op te bouwen, dit is met name van belang als er wel problemen zijn, dan is er door het vertrouwen een stuk makkelijker om contact te zoeken met ouders, dan alleen meer contact te hebben met ouders als er problemen zijn.</i> <i>'Door ouders vaker te spreken over dingen die goed gaan, is het makkelijker om ouders te benaderen als</i>

			<i>het minder goed gaat met het kind'.</i>
Communicatieve vaardigheden	Leerkrachten moeten de communicatieve vaardigheden hebben een dialoog aan te gaan (tweerichtingsverkeer) om zo input van ouders uit te lokken en constructief te verwerken (Amatea et al., 2012).		<i>Tijdens een tien minuten gesprek en huisbezoek indien mogelijk leer je ouders en kind beter leren kennen en zorg je ervoor dat je de informatie krijgt die je nodig hebt in de klas en deze informatie ook kan toepassen.</i>
	Leerkrachten moeten open en transparant kunnen communiceren met ouders en helder de verwachtingen die ze hebben van de betrokkenheid van ouders kunnen communiceren		<i>Ik leg in nieuwsbrieven uit wat ouders in de komende tijd kunnen gaan oefenen thuis zoals bijvoorbeeld het leren veterstrikken, en hiermee schep ik dan ook een duidelijke verwachting naar ouders toe</i>
	Leerkrachten moeten tactvol kunnen zijn en helder kunnen verwoorden (Vuorinen et al., 2014)		<i>Als je wat aan ouders moet vertellen en het is geen goed nieuws, kun je dat beter telefonisch doen en direct met de deur in huis vallen en er niet om heen draaien zoals in de politiek.</i>
Kunnen omgaan met diversiteit	Veel leerkrachten vinden het lastig om om te gaan met ouders die een heel andere achtergrond hebben dan zichzelf en houden het contact daarom op afstand (Kassenberg et al., 2016).		<i>Het is vallen en opstaan soms met het omgaan van alle diversiteit in de school</i>

Bijlage 4: Overzichtsschema

Thema	Deelnemer 1:	Deelnemer 2:	Deelnemer 3:	Deelnemer 4:	Deelnemer 5:
Strategieën voor samenwerking					
Ouders als ontvangers	Ik stuur elke vrijdag een nieuwsbrief naar ouders met wat opvalt en verhaaltjes om te vertellen wat we hebben gedaan.	Elke week krijgen ouders een nieuwsbrief, tref ik ouders op het schoolpraat voor het 'pleinpraat' en hebben we een klassen 'WhatsApp' groep. Ik heb ook wel telefonisch contact met ouders.	Ouders krijgen een nieuwsbrief en op het leerlingvolgsysteem staan berichten	Door middel van rapportbesprekingen of tien-minuten gesprekken houd ik ouders op de hoogte.	Nieuwsbrieven maak ik wekelijks, maar ik bel ook vaak met ouders.
Ouders als helpers	het is fijn als ouders helpen op school bij het maken van een thema hoek. Tijdens het helpen, kun je ook gemakkelijk een praatje maken met ouders.	Ouders worden ook ingeschakeld om te helpen. Bij schoolreisjes bijvoorbeeld vragen we ouders mee. En ouders komen in de klas bijvoorbeeld vertellen over hun beroep	bij het schoonmaken van de school, is het goed dat ouders helpen.	Een leesouder op school is heel erg fijn.	als ouders wat vaker in de school komen met helpen bijvoorbeeld bij het lezen, kun je makkelijker met ouders praten, omdat je ze wat vaker ziet.
Ouders als ondersteuners van het leren	niet alle ouders kunnen het kind helpen bij het leren, maar ze kunnen wel helpen bij praktische vaardigheden	Als een kind een taalachterstand heeft, geef je ouders het advies om naar de huisarts gaan om te kijken of ze doorgestuurd kunnen worden. Op die manier schakel je ouders in om het kind te helpen.	Lang niet alle ouders kunnen hun kind helpen bij het leren.	Sommige kinderen hebben thuis meer hulp nodig bij het leren, maar niet alle ouders kunnen dat bieden.	Als een kind het lezen erg lastig en niet leuk vindt, vraag ik wel eens aan ouders of zij wat vaker willen voorlezen.
Leerkrachten als	Als een kind	Als ik merk dat een	Bij problemen probeer	Het is goed om op	Ik ga wel samen met

ondersteuners van het opvoeden	gedragsproblemen heeft, dan vertel ik dat de ouders wel. Maar ik ga de kinderen niet vertellen wat wel en niet mag	kind heel erg moe is, dan bel ik de ouders om te overleggen. Hoe ziet de dag van het kind eruit, en wat kan een kind aan? Je kan wel gelijk vijf dagen in de week tot twee uur naar school gaan en daarna nog bso maar is dat verstandig?	ik wel mee te denken met ouders, niet alle ouders staan daar voor open.	een lijn te staan met ouders als er problemen zijn op school en thuis. Hierin heb ik dan vaker contact met ouders en met telefonisch	ouders kijken als we op school tegen problemen aan lopen.
Leerkrachten als vraagbaak	Wanneer ouders vragen stellen, kan ik die meestal wel gelijk beantwoorden.	Vragen van ouders kan ik wel beantwoorden.	Als ouders veel vragen hebben is het soms lastig deze te beantwoorden.	Als ouders mij een vraag stellen, kan ik die meestal wel gelijk beantwoorden	Alle vragen die ouders mij stellen kan ik beantwoorden.
Ouders als bron van informatie	Ouders weten alles over de thuissituatie van het kind, daar heb ik wel veel aan.	Door ouders te leren kennen, leer je ze beter begrijpen en daardoor kun je het kind ook beter begrijpen.	Ouders geven mij de informatie die ik nodig heb in de klas.	Ik leer van ouders over hoe ik het kind het beste kan benaderen, ouders kunnen zelf bijvoorbeeld aangeven dat het kind zelf graag niet een vinger opsteekt voor een beurt, maar wel graag de beurt wil krijgen om antwoord te geven.	Ouders geven zelf soms dan ook advies hoe we het beste met het kind kunnen omgaan in een moeilijke situatie.
Kennis					
Kennis van voordelen samenwerking	Het is goed om samen te werken met ouders, zonder ouders kun je niks.	Door samen te werken krijg je ook een band met de ouders, je leert de ouders beter kennen. Door ouders te leren kennen, leer je ze beter begrijpen en daardoor kun je het kind ook beter	Het samenwerken met ouders is ontzettend belangrijk om samen te kijken wat goed is voor het kind, ouders weten het beste hoe het kind is, ook buiten de school.	Soms is het lastig om samen te werken met ouders, maar het is wel heel erg belangrijk om het wel samen te doen.	Samenwerken met ouders is heel erg belangrijk.

		begrijpen.			
Kennis van communicatie	Toen ik begon, heb ik veel informatie opgezocht over hoe je moet samenwerken met ouders, omdat je dat nog moet leren. Inmiddels heb ik alles al wel een keer aan de hand gehad, dus hoef ik geen kennis meer op te doen.	Ik zoek geen informatie meer op, al mijn jarenlange ervaring zorgt voor veel kennis hoe ik het beste kan communiceren.	Via mijn opleiding onderwijskundige krijg ik veel meer kennis dan mijn naaste collega's. Ik neem deze kennis over hoe ik beste met ouders in gesprek kan gaan, mee naar school en bespreek dit ook met collega's.	Ik volg op dit moment een master onderwijskunde en merk dat ik hierdoor sneller informatie op zoek hoe ik beter kan communiceren met ouders.	Het liefst bel ik met ouders als ik ze op de hoogte moet brengen van wat niet goed is gegaan, soms mail ik vooraf al waar het over gaat. Sommige ouders vinden dat prettig. Als het dan weer beter gaat met het kind vertel ik dit dan ook aan ouders dan wel meestal via de mail.
Kennis van diversiteit	Ik ken de kinderen en de thuissituatie redelijk goed. Je spreekt de kinderen natuurlijk elke dag. En verder haal ik informatie uit de tienminutengesprekken met ouders.	Bij de kinderen die vorig jaar al bij ons op school zaten, ben ik op huisbezoek geweest. Tijdens corona heb ik veel videobellen met de kinderen gedaan, dus dan zie je ook wel een beetje hoe ze worden opgevoed. Of ouders heel beschermend zijn naar het kind zijn en eigenlijk antwoord geven voor het kind in plaats van dat het kind zelf antwoordt.	Alle gezinnen zijn weer anders en alle kinderen zijn anders.	Hoger opgeleide ouders hebben een ander opvoedingsstijl dan lager opgeleide ouders.	Op school hebben we ook te maken met veel verschillende culturen. Je wilt zo goed mogelijk aansluiten bij elke cultuur.
Houding					
Positieve houding ten aanzien van samenwerking	Hoe meer je gewoon een prettige samenwerking hebt, hoe meer positief gedrag je krijgt. Dus geen verwijten en geen negatief gedrag,	Ouders mogen mij feedback geven, maar na minimaal 20 jaar ervaring weet ik heel goed wat ik aan het doen ben.	Feedback van ouders is altijd welkom, ik leer er veel van.	Het samenwerken met ouders levert mij veel voordelen op, ouders hebben veel kennis van hun eigen kind en die informatie neem ik dan mee de klas in.	Vooral het samen oplossen van problemen is erg waardevol, zo sta je samen sterk.

	maar alleen positief gedrag. Dat negatief bedrag wil ik altijd voorkomen.				
Uitnodigende houding	Ouders mogen mij alles vragen, maar ik ga ze niet alles vertellen wat ik doe, dat kost te veel tijd.	Ik ga hen niet vertellen hoe ik het in de klas aanpak, hoe ik de lessen indeel, daar hebben zij niks mee van doen.	In de klas vertel ik niet alles wat ik doe, maar als ouders daar naar vragen wil ik dat best wat toelichten. Ouders kunnen ook vragen stellen in het leerlingvolgsysteem.	Wanneer de kinderen dagelijks naar school worden gebracht is het gemakkelijker om even een praatje te maken met de ouders Ik bepaal wat er in het klaslokaal gebeurt, ik hoef daarvoor geen verantwoording af te leggen naar ouders toe.	Ik overleg graag met ouders. Ouders kunnen mij ook benaderen in en rond de school, maar ook via het leerlingvolgsysteem.
Ouders zien als waardevolle partners	Ik leer niet superveel van ouders, maar soms hebben ze wel een toevoeging waar je wat aan hebt. Lang niet alle ouders kunnen hun kind thuis helpen. Dat is ook afhankelijk van wat voor achtergrond ze hebben. Maar wij hebben natuurlijk een populatie	Het is fijn om samen te werken met ouders in goede en minder goede dagen, haha dat klinkt net als een huwelijk.	Ouder moet mij vertrouwen dat ik het beste voor heb met het kind in de klas en erbuiten		Ik wil iedereen het gevoel geven dat de juf er ook voor jou is, voor elk kind en ook voor elke ouder. Daar verwacht ik dan natuurlijk bepaalde dingen voor terug, dat ze op diezelfde manier naar mij communiceren. Ze kunnen me mogen of niet, het gaat over de toekomst van hun kind. Dus ze moeten het met mij doen, en ik met hun.

	waarbij de ouders meestal zelf de school niet hebben afgerond.				
Empowerment van ouders	Ik zeg nooit dat ze [ouders] het slecht doen. Ook al vind ik dat soms wel. Ik probeer ze dan mee te nemen in dat proces om aan de toekomst van het kind te werken, dat zij iets nodig hebben in de wereld.	In de nieuwsbrief geef ik ook aan wat ouders thuis kunnen oefenen met de kinderen. Bijvoorbeeld zelf thuis de schoenen laten aantrekken en veters strikken. Zo help je elkaar.	Sommige ouders hebben wat meer steun nodig dan andere ouders, ik probeer die zo goed mogelijk op te pakken, maar heb hier niet altijd tijd voor.	Je kunt niet altijd veel tijd maken voor ouders.	Soms blijf je maar herhalen en hopen dat het beter gaat.
Vaardigheden					
Relatie kunnen opbouwen	Ik bouw vanaf het begin van het schooljaar bewust een goede relatie op met ouders.	Maar ik probeer zo goed mogelijk een relatie met de ouders op te bouwen. Dus voordat de kinderen bij ons op school komen, dan vraag ik de ouders om van tevoren op school te komen. Ik stuur bij de nieuwsbrief soms dingen mee voor een individueel kind en ik maak bij het hek even een praatje bijvoorbeeld.	Ik bouw niet met elke ouder een band op, dat lukt niet altijd als invaller.	Het is lastig om met elke ouder een band op te bouwen, maar ik doe mijn best.	Ik probeer zo goed mogelijk een band op te bouwen met ouders, maar ouders onderling hebben soms ook geen goede relatie en dat maakt het wel lastiger.
Communicatieve vaardigheden	Ik leg in nieuwsbrieven uit wat ouders in de komende tijd kunnen gaan oefenen thuis zoals	In de nieuwsbrief geef ik ook aan wat ouders thuis kunnen oefenen met de kinderen. Bijvoorbeeld zelf thuis	Tijdens de tien-minuten gesprekken wil je kort en bondige vragen stellen en informatierijke	Als je wat aan ouders moet vertellen en het geen goed nieuws is kun je dat beter telefonisch doen en	Tijdens een tien-minuten gesprek en huisbezoek indien mogelijk leer je ouders en kind beter kennen

	bijvoorbeeld het leren veterstrikken, en hiermee schep ik dan ook een duidelijke verwachting naar ouders toe.	de schoenen laten aantrekken en veters strikken. Zo help je elkaar.	antwoorden krijgen.	direct met de deur in huis vallen en er niet omheen draaien zoals in de politiek.	en zorg je ervoor dat je de informatie krijgt die je nodig hebt in de klas en deze informatie ook kan toepassen.
Kunnen omgaan met diversiteit	Bij de ene [ouder] moet je er ook wat meer energie in steken, omdat je elkaar niet altijd even goed begrijpt. Je hebt soms gewoon een andere dynamiek. Dan denk ik 'wil je nu weer' en dan denken ze dat natuurlijk ook andersom bij mij.	Door de jarenlange ervaring in het onderwijs, maar ook buiten het onderwijs weet je dat iedereen anders aan kan spreken, dit doe je ook buiten de school met mensen.	Ik behandel iedereen natuurlijk met hetzelfde respect, maar inhoudelijk benader ik alle ouders op een andere manier. Daar zit een enorm verschil in.	Het gaat al steeds beter om met alle verschillende ouders van verschillende culturen om te gaan.	Het is vallen en opstaan soms met het omgaan van alle diversiteit in de school, maar ik ben tevreden met hoe het gaat.
	Deelnemer 6:	Deelnemer 7:	Deelnemer 8	Deelnemer 9:	Deelnemer 10:
Strategieën op samenwerking					
Ouders als ontvangers	Ouders krijgen een nieuwsbrief elke week, maar ik bel ook vaak met ouders.	Ouders krijgen een nieuwsbrief en kunnen berichten lezen op het leerlingvolgsysteem. We kunnen in dit systeem ook berichten naar elkaar sturen die dan weer in de e-mailbox verschijnen.	via de mail ontvangen ouders informatie. Ik bel eigenlijk nauwelijks met ouders.	Het 'pleinpraat' is ook erg belangrijk. Naast de nieuwsbrief en e-mails.	Nieuwsbrieven, leerlingvolgsysteem en e-mail gebruik ik het meeste. Heel soms ga ik met ouders bellen.
Ouders als helpers	Ouders kunnen helpen bij het versieren van de school als er een feest in aantocht is.	niet alle ouders willen helpen, er komen eigenlijk altijd dezelfde ouders helpen op school.	Ouders die helpen bij het schoolzwemmen.	Als ouders wat vaker op school komen, kun je ze ook wat makkelijker aanspreken.	Het schoonhouden en opruimen binnen en buiten de school doen we samen met ouders.
Ouders als ondersteuners van het leren	Lang niet alle ouders kunnen hun kind thuis helpen. Dat is ook afhankelijk van wat voor achtergrond ze	het is moeilijk voor sommige ouders om hun kind thuis goed te helpen. Dan zie je dat het kind het moeilijk	Niet alle ouders kunnen thuis helpen bij het leren.	Je kunt niet van elke ouder vragen om te helpen bij het leren van het kind thuis, dit gaat soms gewoon	je hoopt dat alle ouders hun kind thuis kunnen helpen bij het leren, maar dat is helaas niet zo.

	hebben. Maar wij hebben natuurlijk een populatie waarbij de ouders zelf de school niet hebben afgerond.	heeft in de klas, maar eigenlijk maar niet echt winst boekt door de hulp van thuis.		niet bij deze ouders	
Leerkrachten als ondersteuners van het opvoeden	Om goed te overleggen met ouders kun je goed op een lijn staan en dat zie je dan ook weer terug in de klas als het om ongewenst gedrag gaat.	Sommige kinderen zijn moeilijke eters op school. Dan helpen wij deze kinderen ook om goed te eten en drinken	dan kan ik in de klas nog zo mijn best doen om bepaald gedrag om te buigen, maar ik moet hierin wel gesteund worden door ouders anders is alle moeite voor niets.	ik help graag als ouders mijn hulp ook nodig hebben thuis.	Soms vind ik het wel lastig om ook te reageren over de opvoeding. Wat ik in de klas doe probeer ik dan met voorbeelden te vertellen. Het is wel belangrijk om met ouders op een lijn te zitten.
Leerkrachten als vraagbaak	Ouders mogen mij alles vragen, als ik niet gelijk een antwoord heb, overleg ik met een IB-er of collega en kom hierna ook weer terug bij de ouders.	Prima dat ouders mijn vragen stellen.	Ouders mogen mij alles vragen en ik weet ook meestal wel alle vragen gelijk te beantwoorden en soms verwijs ik ze door naar een collega.	Voor sommige vragen overleg ik met een college voordat ik erop terug kom bij ouders.	Ik kan eigenlijk alle vragen wel beantwoorden die ouders mij stellen.
Ouders als bron van informatie	Ouders kennen hun kind het beste. Zij weten hoe het kind thuis is en deze informatie kan soms handig zijn voor in de klas.	Bijna alle ouders weten heel goed wat hun kind nodig heeft zowel thuis als op school en delen dit met ons.	Ouders zijn de ervaringsdeskundige, zij weten bijna alles over het kind en ik maar een deel van het kind wat ik zie op school.	Ik leer veel van ouders hoe hun kind is wat zich voornamelijk thuis afspeelt, maar deze informatie neem ik mee de klas in.	het is belangrijk dat ouders veel informatie delen over hun kind.
Kennis					
Kennis van voordelen samenwerking	Het is ontzettend belangrijk om samen te werken met ouders, met de neus dezelfde kant op te staan.	Belangrijk om samen te werken met ouders.	Samen kijken met ouders wat het beste is voor het kind is ontzettend belangrijk	Het is wel noodzakelijk durf ik bijna wel te zeggen om samen te werken met ouders.	Het samenwerken met ouders is ontzettend belangrijk, zonder ouders ben je nergens op school
Kennis van communicatie	Mensen van het kamp willen direct aan gesproken worden	Het is goed om ouders op verschillende manieren aan te	Hoe ik soms het beste kan communiceren met bepaalde ouders vraag ik ook wel aan	Het 'pleinpraat' is informeel daar kun je veel informatie uit halen.	Ook non-verbale communicatie is belangrijk om mee te nemen.

		spreken, iedereen is verschillend.	een college of intern begeleider (IB-er)		
Kennis van diversiteit	Ouders met een hogere opleiding willen graag uiterste leerprestaties zien van de kinderen, ouders die lager opgeleid zijn hechten meer waarde aan goede omgangsvormen en zo weinig mogelijk negatief gedrag van het kind op school.	Verschillende mensen, verschillende culturen.	We zijn allemaal anders en toch willen we allemaal gelijk behandeld worden.	Hoe het kind thuis is en op school kan heel erg verschillend zijn	Iedereen is verschillend ja, toch?
Houding					
Positieve houding ten aanzien van samenwerking	Ik vind het samenwerken met ouders erg belangrijk en deze samenwerking loopt ook door in de klas, omdat ik de informatie meeneem van de kinderen	Ik vind het niet altijd leuk om feedback te krijgen van ouders wat ik in de klas doe.	Ik wil best vertellen wat ik doe in de klas, maar ik vertel echt niet alles wat ik doe in de klas daar begin ik niet aan.	Ik zit niet te wachten op commentaar van wat ik in de klas doe.	
Uitnodigende houding	Als kinderen met een taxibusje naar school worden gebracht zie je ouders bijna niet bij school en moet je zelf vaker bellen met ouders.	Wanneer kinderen dagelijks naar school worden gebracht is het gemakkelijker om even een praatje met ouders te maken. In de bovenbouw zie je ouders minder bij school	Het 'pleinpraat' is erg laagdrempelig voor ouders. Ze kunnen mij op het schoolplein of in de school gemakkelijk aanspreken.	Ouders zie je niet zo vaak meer op schoolplein van de kinderen van de bovenbouw. Ouders kunnen wel vragen stellen per e-mail.	Wat ik doe in de klas bepaal ik, ieder heeft zo zijn vak geleerd. In de bovenbouw heb je veel minder contact met ouders, omdat je de ouders bijna niet op school ziet, omdat de kinderen zelfstandig naar school gaan. Je moet het contact dan zelf opzoeken met ouders
Ouders zien als waardevolle partners	Samen met de ouders bereiken	Ouders weten het beste hoe het kind is,	De ouder moet mij als leerkracht ook als	Samenwerken en kijken wat het beste is	Nou, ik weet niet of ik wel van ouders leer, ik

	we meer voor het kind. Sommige ouders hebben zelf niet eens de school afgemaakt en dat merk je.	ook buiten de school Niet elke ouder is in staat om het beste te doen voor zijn of haar kind.	toevoeging zien op het didactische niveau bij opvoeding kind. Over het algemeen kunnen ouders hun kinderen goed helpen. Maar je hebt ouders in verschillende soorten en maten.	voor het kind. Alle ouders doen hun best en meer kun je ook niet doen. De een is er wel beter in dan de ander.	krijg wel informatie van het kind dat wel, maar verder leer ik niet zoveel van ouders.
Empowerment van ouders			Niet alleen de kinderen gaan voor het eerst naar school in groep 1, ook als ouders hun oudste kind naar school brengen, begint voor hun een nieuw hoofdstuk, waarbij ik uit ervaring ook deze ouders begeleid in deze nieuwe fase.		
Vaardigheden					
Relatie kunnen opbouwen	Het is belangrijk als leerkracht de ouders goed te leren kennen en een vertrouwensband op te bouwen, dit is met name van belang als er wel problemen zijn, dan is er door het vertrouwen een stuk makkelijker om contact te zoeken met ouders, dan alleen contact te hebben met ouders als er problemen zijn	Ik spreek ouders liever wat vaker ook over positieve gebeurtenissen, dan dat ik alleen maar bij ze kom of bel met een mindere blijde boodschap.	Sommige ouders zijn moeilijk te bereiken, die spreek je dan toch wat minder en dat merk je soms wel.	Door ouders vaker te spreken over dingen die goed gaan, is het makkelijker om ouders te benaderen als het minder goed gaat met het kind.	Ik kan lang niet met elke ouder door een deur, maar over het algemeen gaat het goed om met alle ouders goed om te gaan. Je vindt toch ook niet alle mensen om je heen even aardig.
Communicatieve	Door de juiste vragen	Op een huisbezoek	Na een aantal jaren	Tijdens een tien-	In de gesprekken

vaardigheden	te stellen, maar ook ene luisterend oor te zijn is goed voor het vertrouwen.	kun je andere vragen soms gemakkelijker stellen dan per e-mail.	voel je je vertrouwd om naar ouders toe te stappen, vragen te stellen en een kritische houding aan te nemen	minuten gesprek probeer je zo duidelijk en bondig mogelijk te zijn en wil je ook zoveel mogelijk informatie op kunnen nemen van ouders.	probeer ik zoveel mogelijk informatie te verzamelen
Kunnen omgaan met diversiteit	Alle mensen zijn anders, de omgang dus ook.	Iedereen benader je op een andere manier, we zijn allemaal verschillende mensen	Verschillende mensen andere wensen.	We zijn allemaal andere personen.	Iedereen is anders, dus ga je ook anders met elkaar om.